

Barndans i virvlande flöde mellan kropp och ord

En a/r/tografisk studie i den danspedagogiska metoden *Dansa en bok*

Av: Sophia Färlin-Månsson

Handledare: Claudia Schumann
Examinator: Niclas Månsson
Södertörns högskola | Lärarutbildningen
Magisteruppsats 15 hp
Pedagogik | Vårterminen 2024

Abstract

This essay examines the dance pedagogical method *Dance a Book* together with a group of children aged four to five in preschool. The purpose is to investigate and make visible children's expressions when dance and words meet, based on children's agency in rhizome-based learning. Methodologically, this study is based on a/r/tography, which is a practical and aesthetically based research method where the researcher, through the body and own participation, can stay close to what has been investigated. Sequential analysis was used as the analysis method, which meant that analysis took place in the moment when the researcher gave instructions to the children to lead the work forward. Other documentation was logbook notes. The research results are analyzed with inspiration from some concepts in Gilles Deleuze and Felix Guattari's philosophy of immanence. Child agency was also a concept that was consistently present in the studies. The results showed, when the children have opportunities to be creative in the dance pedagogical method *Dance a Book*, the children express themselves with variety both verbally and physically. Through improvisation and own creativity, not only children's development in dance was made visible, but also children's acquisition of the language and understanding of the book. The creative moment also led to joyful learning. Furthermore, this essay contributes additional knowledge to the field for showing a changed way of thinking, based on the philosophy of immanence that can create new ways of doing and learning in dance practice.

Keywords: Dance, Language, Body, Creativity, Improvisation, Creative Dance, Dance Book, Child Agency, Expression, A/R/Tography, Rhizome, Gilles Deleuze, Felix Guattari

Sammanfattning

Den här uppsatsen undersöker den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* tillsammans med en barngrupp i fyra till femårsåldern i förskolan. Syftet är att undersöka och synliggöra barns uttryck när dans och ord möts utifrån barns aktörskap i rhizomsikt lärande. Metodologiskt tar denna studie avstamp från a/r/tografi som är en praxisnära och estetik-baserad forskningsmetod där forskaren genom sin kropp och sitt egna deltagande kan hålla sig nära det som undersöktes. Som analysmetod användes sekventiell analys vilket innebar att analysen skedde direkt i forskningsstunden där forskarens instruktioner i växelspel med barnen ledde arbetet framåt. Övrig dokumentation skedde via loggboksanteckningar. Forskningsresultatet är analyserat med inspiration från några begrepp av Gilles Deleuze och Felix Guattaris immanensfilosofi. Även barns aktörskap var ett begrepp som genomgående var närvarande i studien. Resultatet visar att när barnen får möjlighet att vara kreativa i den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* uttrycker sig barnen med variation både verbalt och kroppsligt. Genom improvisation och eget skapande synliggjordes inte bara barns utveckling i dans utan även barns tillägnande av språket och förståelse av boken. Den kreativa stunden ledde även till ett lustfyllt lärande. Ett ytterligare kunskapsbidrag i denna studie är att visa hur ett förändrat tänkande utifrån immanensfilosofi kan producera nya sätt för görande och lärande i danspraktiken.

Nyckelord: dans, språk, kropp, kreativitet, improvisation, dansa en bok, barns aktörskap, uttryck, a/r/tografi, rhizom, Gilles Deleuze, Felix Guattari

Förord

Framför allt vill jag tacka barnen på förskolan som ville forska med mig. Eran nyfikenhet och ert engagemang bidrog till en spännande undersökning. Utan er hade det inte blivit någon studie. Jag vill också rikta ett stort tack till förskolan som välkomnade mig och till all personal som var delaktig och hjälpte till när det behövdes. Tack till min handledare Claudia Schumann för din kunskap och vägledning som guidat mig i rätt riktning.

Tack till min familj som hejat på och förstår vikten av vad dans ÄR.

Innehåll

Abstract	2
Sammanfattning	3
Förord	4
Inledning	7
Bakgrund	7
Den danspedagogiska metoden <i>Dansa en bok</i>	9
Reflektion av egen positionering.....	9
Dans i förskolan	10
Syfte	11
Frågeställningar	11
Tidigare forskning	11
Dans/kropp	12
Dansimprovisation.....	12
Kroppslig kunskap och lustfyllt lärande.....	13
Språk	14
Ett andra språk	15
Litteracitet	15
Kommunikation och lärarens roll.....	16
Sammanfattning	17
Teoretiskt och filosofiskt perspektiv	18
Deleuze och Guattari	18
Rhizom	19
Kropp utan organ.....	19
Anordningar	20
Barns aktörskap	21
Barnperspektiv, barns perspektiv	22
Sammanfattning	23
Metod	24
Metodval	24
A/r/tografi	25
Sekventiell analys.....	26
Urval	26
Barngruppen och bokval.....	26
Forskareetik	27
Normer	27
Dilemman.....	28
Etiska dilemman.....	29
Forskarroll	29
Genomförande	30
Förberedelser	30
Dansstunderna.....	31
Dokumentation.....	33

<i>Resultat och analys</i>	34
Kreativitet	34
Hur påverkar en annan vuxen	36
Kroppen	37
Deltagande, makt och kommunikation.....	39
Orden och bokstäverna.....	40
Sammanfattning och resultat	41
<i>Diskussion</i>	43
Metoddiskussion	43
Resultatdiskussion	45
<i>Kunskapsbidrag och vidareforskning</i>	47
<i>Referenser</i>	48
<i>Bilaga 1</i>	51

Inledning

Dansa en bok, dansa en bok, dansa en bok. Jag möts av några barn ute på förskolegården som likt en hejarramsa ropar detta när jag närmar mig dem. Jag slås av hur glad jag blir, kanske för att deras tonläge och ramsa görs i positiv stämma och att barnens närmande mot mig är likt ett välkomnande tillbaka. Jag hinner reflektera över hur barnen samtidigt kopplar mig till den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* och tänker hur dansen, metoden, boken, språket, kommunikationen, jag, barnen och forskandet hänger samman. Händelsen är hämtad ur studiens forskningsmaterial, det var mitt andra besök på förskolan där studien om den pedagogiska metoden *Dansa en bok* utfördes. Denna uppsats handlar om att beskriva det som sker i stunderna när en dansutbildad lärare går in i rollen som forskare och tillsammans med barnen *Dansar en bok*. Genom en specifik forskningspraktik a/r/tografi (Lasczik, Irwin, Clutter-Mackenzie-Knowles, Rousell & Lee 2021; Irwin 2013) och några centrala begrepp från Gilles Deleuze och Felix Guattaris (2015) immanensfilosofi syftar denna studie till att undersöka vad som sker när barnen själva får sätta orden i kroppen. Denna studie hoppas kunna bidra till fältet om forskning i dans då det inte finns några tidigare undersökningar på avancerad nivå om den pedagogiska metoden *Dansa en bok*. Det finns inte så mycket forskning på barns konstnärliga skapande i dans skriver Lovisa Gustafsson (2021) vilket är ytterligare en anledning som denna studie kan bidra med till fältet.

Bakgrund

För att få förståelse av vad som ligger till grund i denna studie utifrån ett danskonstnärligt och danspedagogiskt perspektiv presenteras först en kort historisk orientering eftersom delar av de gamla danspionjärernas tankar fortfarande är aktuella i dagens arbete med barn och dans. Sammanfattningen består av idéer om dans, kropp, rörelse och pedagogik först från historiskt perspektiv för att sedan förklara vilka typer av didaktiska val som kan göras i dagens dansundervisning.

Runt sekelskiftet 1900 och framåt kritiserades och ifrågasattes både etablerad estetik och mästare-lärartradition vilket ledde till att synen på kropp, rörelse och danskonsten förändrades (Styrke 2015). Från en strikt balettestetik kom nu tankar om en universell danskonst där det fanns möjlighet att frigöra och förändra människa och kropp (ibid s. 25). Framförallt påverkade

tre moderna danspionjärer framväxten av den svenska barndanspedagogik-traditionen i början och under mitten av 1900-talet; Rudolf Laban (1879–1958), Isadora Duncan (1877–1927) och musikpedagogen Emile Jaques-Dalcroze (1865–1950). En gemensam nämnare hos pedagogerna var deras tankar och idéer kring kropp och tanke som delar av en helhet (Styrke 2015). Ett annat gemensamt element hos pionjärerna var användandet av improvisation som metod vilket gav förutsättningar till ett processinriktat lärande. Hos Laban fanns tanken om att alla kan dansa och genom improvisation låta utövaren utforska sina individuella rörelsemöjligheter, i sina egna texter uttryckte Laban sin syn på barn, dans och skola och underströk att inom skolutbildningen borde dans finnas som ämne (Laban 1948 se Styrke 2015). De nya danspedagogiska idéerna och reformer kring undervisning sammanföll även med dåtidens nytänkare som Ellen Key (1849–1926). Key förespråkade ett friare ideal gällande synen på barn och undervisning och riktade fokus på barnets och individens inneboende möjligheter (Styrke 2015; Key 2011). Inom fältet barndanspedagogik har de pedagogiska grundtankarna utgått från barns naturliga rörelsemönster där barn stimuleras att utveckla sin kroppsmedvetenhet, rumsmedvetenhet, sitt personliga formspråk samt sitt estetiska uttryck i dans (Styrke 2015; Sjöstedt Edelholm 2015; Pastorek Gripson 2016; Gustafsson 2021). Barndanslektionerna har bestått av metoder som dels tränar rörelsetekniker, friare improvisation dels konsten att skapa egna danser. Ofta har metodböckerna för barndans riktat sig till barn från tre år. Men även de minsta barnen, ett-till två år dansar menar Gustafsson (2021) och hänvisar till andra danspionjärer inom den moderna genrens utveckling Merce Cunningham (1919–2009) och Mary Joyce (1925–2015) som förklarar att dans inte behöver säga, uttrycka eller representera något utan kan bara handla om rörelser, rörelsen är för rörelsens skull och uppmärksamhet läggs på rörelsen.

Inom olika institutioner, såsom förskola/grundskola, frivillig verksamhet eller yrkesutbildning skiljer sig målen och därför skiftar innehållet mellan teknik, skapande och resonerande kring dans (Pastorek Gripson 2016). För att ”skolanpassa” och göra dansundervisning tillgängligare i skolmiljö har olika genrer introducerats och andra medel såsom användandet av rekvisita, arbeta med tematisering, ämnesöverskridande arbeten samt dokumentation varit olika tillvägagångsätt. I min dansundervisning har jag själv behövt utveckla danspedagogpraktiken för att möta upp önskemål och förväntningar från diverse institutioner, vilket har lett till nya tankar och framarbetade metoder. I mötet med olika målgrupper i olika kontexter görs didaktiska val, till exempel behöver övningar anpassas för barns motoriska och kognitiva

utveckling i relation till deras danstekniska progression. Danspedagogiska metoder såsom att visa övningar, göra dansövningar tillsammans, prata om hur övningar ska utföras eller improvisera övningar är exempel på hur dansundervisning kan variera. Det är också skillnad på att vägleda barnen i en bestämd danstekniskövning eller i en improvisationsövning. Inom improvisation görs också didaktiska val, vilket kan bestå av olika *ramar*. Ramar som att improvisera med olika kroppsdelar, röra sig på olika nivåer, tempon, eller teman, improvisera med rekvisita, eller dansa i förhållande till musik. Genom att kombinera ett annat ämne (litteratur) med dans och använda böcker som rekvisita har den pedagogiska metoden *Dansa en bok* blivit ett sådant ämnesöverskridande arbete. I nästa stycke presenteras den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* och i stycket efter reflekteras mitt ställningstagande samt underbyggande argument till studien.

Den danspedagogiska metoden *Dansa en bok*

Tillsammans med Region Uppsala har jag skapat en pedagogisk metod som heter *Dansa en bok* (www.dansaenbok.se). Metoden tar avstamp från en bilderbok där rörelser och dans kopplats till bokens innehåll och uttrycks till musik. *Dansa en bok* ger förutsättningar till utveckling av språk, läsning, uttal och kommunikation så väl som till kreativitet, rörelser och dans. Barnen uppmuntras till eget skapande och kroppsligt utforskande av boken genom dansimprovisation. *Dansa en bok* används som ett pedagogiskt verktyg för språktillägnet och är samtidigt en viktig del i det konstnärliga uttrycket där dansen står som konstform. Från 2017 har jag arbetat med den danspedagogiska metoden tillsammans med barn i åldrarna tre till nio år vilket har gett mig stor kunskap kring hur *Dansa en bok* mottas.

Reflektion av egen positionering

Min lins i denna studie kommer att vara påverkad eftersom jag har skapat den danspedagogiska metoden samt att jag har en bakgrund som danslärare, koreograf och dansare. Mitt fokus de senaste åren har riktat sig mot dans för barn och unga och hur barns egna skapande i dans kan stimulera till kreativitet och annat lärande. En problematik av att utgå från en egen pedagogisk metod kan vara att egna värderingar påverkar fokuset till att endast se de positiva effekterna. Med det förklarar försöker jag ha en kritisk blick för vad som synliggörs för att kunna framföra såväl positiva som kritiska aspekter. Mitt intresse av att länka ihop konstnärligt arbete med pedagogik och forskning kan ses som en styrka inom metodologin *a/r/tografi* som just binder

ihop dessa tre ben *artist/researcher/teacher* (Lasczik et al., 2021; Irwin 2013; Gustafsson 2021) vilket är den metod som används i denna studie. Min förståelse för olika danserfarenheter bidrar till studiens progression genom mina konstnärliga och danspedagogiska erfarenheter. Utifrån några begrepp från immanensfilosofin undersöks tillsammans med en grupp barn hur och vad som kommer till uttryck och hur det kan leda till nya tankegångar, förståelse, omformuleringar och didaktiska val. Barnen själva är en del av processen och innehållsskapande i studien där material analyseras direkt genom sekventiell analys (Lindwall, Lymer, & Greiffenhagen 2015). Detta är en studie som tillsammans med mig undersöker barnens uttryck i den danspedagogiska metoden *Dansa en bok*, där dans är konstformen och pedagogiskt verktyg.

Dans i förskolan

I Sverige blev barnkonventionen lag 2020 (Regeringskansliet 2024). Artikel 31; förklarar barns rätt till lek, vila, fritid samt barns rätt till att delta i konst och kultur. Genom denna lagstiftning lyfts både barns vilja och deras rätt till deltagande. I forskning går att läsa att det är positivt att låta barn i förskola och skola dansa och vara kreativa (Lindqvist 2010; Pastorek Gripson 2016; Gustafsson 2021). I förskolans läroplan, Lpfö 18, står det tydligt framskrivet att dans ska ingå och beskrivs i sällskap med andra estetiska ämnen (Skolverket, 2024). Barnen ska genom dansen få möjlighet att utveckla eget skapande samt uttrycka upplevelser, tankar och erfarenheter genom dans. Dans beskrivs dessutom som ett språk eller kommunikationsform. Diskussioner har förts kring vilka barn som får möta dans, det är alltså inte helt självklart att det dansas på alla förskolor, samt vilken typ av dans barnen möter. Det finns naturligtvis många olika sätt att dansa på eller använda sig av dans såsom; dans som konstform, dans som motion eller dans som pedagogiskt verktyg. Som pedagogiskt verktyg går det att kombinera dans med olika teoretiska ämnen där kombinationen dans och språktillägnet är ett sätt. I den pedagogiska metoden *Dansa en bok* har rörelser och dans kopplats till bokens innehåll, läsning och språktillägnet. I nästa stycke beskrivs studiens syfte och sedan presenteras några frågeställningar som varit närvarande under forskningen.

Syfte

Syftet med studien är att utforska den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* tillsammans med en barngrupp för att undersöka och synliggöra barns uttryck när dans och ord möts utifrån barns aktörskap i rhizomatiskt lärande.

Forskningsmetoden innebär ett antal experimenterande möten mellan en grupp barn i åldrarna fyra till fem år och en danskunnig forskare. Genom metoden *a/r/togrfi* möjliggörs anammandet av trippa roller; *konstnär, forskare och pedagog*. I sekventiell analys och utifrån några centrala begrepp från Gilles Deleuze och Felix Guatterri undersöks barnens uttryck och barns aktörskap.

Frågeställningar

- Vilka semiotiska, materiella och sociala flöden blir synliga när barnen själva får sätta orden i kroppen?
- Hur synliggörs barns aktörskap i mötet med den danspedagogiska metoden *Dansa en bok*?

Under nästa rubrik presenteras tidigare forskning som har varit relevant för denna studie inom dans och språk men även vilka avgränsningar och val som gjorts förklaras under denna del.

Tidigare forskning

Valen av tidigare forskning övervägdes noga och det fanns flera alternativ till presentationen. Utbudet av forskning om barns dans i förskolan är begränsad (Gustafsson 2021) och än mindre studier om kombinationen språk och dans. Det finns endast ett litet utbud från tidigare forskning på barnens upplevelser av dans som pedagogiskt verktyg och konstform, (Engdahl 2024; Gustafsson 2021; Pastorek Gripson 2016), därför kan denna studie vara relevant till fältet för ny inblick och förståelse. Den tidigare forskningen som presenteras i detta arbete är forskning kring dans och lärande i språk, dans som kommunikation, det kroppsliga uttrycket och eget skapande. Det finns mycket forskning om barns utveckling både språkligt och fysiskt samt

hjärnforskning kring rörelsen betydelse vid inläring (www.kulturellahjarnan.se) men eftersom denna studie tar avstamp från ett dansperspektiv har en del avgränsningar gjorts.

Studien avgränsar sig från att belysa dansen för barns kognitiva utveckling eftersom det skulle kräva en längre forskningsperiod med fler praktiska tillfällen. Även avgränsningar kring barns språkutveckling generellt har gjorts eftersom studien fokuserar på att synliggöra dansens betydelse för barns språktillägnet samt vad boken kan göra för dansen. Barns delaktighet och aktörskap är något som är återkommande i forskningen därför kommer detta att förklaras längre fram. Forskningsöversikten är indelade i olika teman med underrubriker. Huvudteman är dans/kropp/språk. Detta har gjorts för att synliggöra och förstå hur de olika delarna skiljer sig men ändå hänger ihop. Alla delarna kopplar till dans, kreativitet, språktillägnet och lärande vilket genomsyrar hela forskningsöversikten. Avsnittet avslutas sedan med en sammanfattning.

Dans/kropp

Under denna rubrik redovisas olika ingångar till dans och kropp. Dansimprovisation är ofta metoden som används när barn guidas in i dans och lärande. I improvisation utforskar barn sitt individuella rörelseuttryck vilket därför också kan skilja sig från individ till individ (Sjöstedt Edelholm & Wigert 2005; Sjöstedt Edelholm 2015). I första stycket förklaras vad dansimprovisation är och hur det kan ge sig i uttryck sedan beskrivs kroppslig kunskap och lustfyllt lärande då forskning visar kopplingar mellan kropp och lärande.

Dansimprovisation

Improvisation ger varje individ möjlighet att utforska rörelser utifrån egen förmåga. Genom att kombinera rörelser på nya sätt, självständigt forma och återskapa dem, där spontanitet och innovation uppmuntras möjliggörs att berika erfarenheter av rörelser (Sjöstedt Edelholm 2015). Improvisation väglreds ofta genom ramar och instruktioner från en lärare men kan också göras helt fritt och spontant. Genom att använda improvisation som verktyg får barn möjlighet genom sina spontana rörelser att uttrycka känslor och berätta historia genom dansen (Nur Masturah, Crie Handini, Hartati, & Yetti, 2018). Dansimprovisation bidrar med att utveckla de kinestetiska färdigheterna hos utövaren och därigenom ges möjlighet att ”känna rörelse” (Sjöstedt Edelholm & Wigert 2005). Alla utforskar utifrån egna ingångar vilket gör att det inte heller blir någon tävling (Nur Masturah et al., 2018). Dansimprovisation uppmuntrar utveckling av kreativitet,

fysiska, mental och artistiska sidor av ens person, tack vare improvisationens öppenhet för individens olikheter och förutsättningar har detta använts i dansundervisning med barn (Jusslin 2019; Pastorek Gripson 2016; Nur Masturah et al., 2018; Gustafsson 2021; Sjöstedt Edelhölm 2015).

När dans är integrerat i andra skolämnen ligger ofta fokus för eleven på det egna skapande och inte på att göra föreställningar eller lära sig dansteknik (Jusslin 2019). Men valen av vilka rörelser som görs är påverkade av de normer som finns i samhället vilket resulterar i att det är skillnad mellan pojkar och flickors rörelser (Pastorek Gripson 2016). I västerländsk kultur ses dans som ett feminint uttryck vilket bidragit till att dans som konstform fått relativt låg status (Pastorek Gripson 2016). Förväntningar på flickor och pojkars rörelsemönster förväntas skilja sig åt vilket ibland leder till att danslektionerna anpassas till att passa pojkars rörelseuttryck. Det kan till exempel vara rörelser som höga hopp, virtuosa och kraftfulla rörelser med mycket fart. Flickor tycks vara mer benägna att leva sig in i lyriska och lugna rörelser med armar och snirkliga bålrörelser vilket kan uppfattas representera feminint, pojkar strävar efter att utveckla relationer mellan pojkar för att minska ett socialt risktagande (Pastorek Gripson 2016). Om danslärare försöker använda strategier såsom att bredda och vidga alla barns rörelserepertoarer kan det leda till en förändringspotential där villkor för alla elever erbjuds många olika kroppserfarenheter, skriftande rörelsekvaliteter och rumsuppfattning (Lindqvist, 2010).

Våra kroppar och rörelser betyder något för oss och hur vi vill bli bemötta. Kroppen och kroppsliga rörelser blir symboler som får oss att agera på olika vis i förhållande till oss själva och till andra (Pastorek Gripson 2016, s. 27). Den symboliska dimensionen av kroppens rörelser förflyttar fokus till kommunikation, språk och gestaltande, alltså kroppen som talande. Larsson (2012) talar om barns rörelser som handlingar och visar på ett skifte från objekt till subjekt från det som händer i kroppen till det som händer när kroppens rörelser blir tecken, symboler och uttryck, som tolkas av andra (Larsson 2012 se Pastorek Gripson 2016). Det handlar alltså inte om att alla barn erbjuds dans utan det handlar också om vilken sorts dans och rörelser som erbjuds.

Kroppslig kunskap och lustfyllt lärande

För att bättre tillägna sig kunskap behöver vissa elever få möjlighet att uttrycka sig kroppslig Jusslin (2019). Dans är kopplad till kroppslig kunskap och därför kan dans som medel vara en

ingång till lärande (Jusslin 2019). När människor engagerar sig kroppsligt vid inläring kopplas både kropp och hjärna ihop och skapar kroppslig kunskap (ibid s.28). I forskning i dans med de yngsta barnen på förskolan visar Gustafsson (2021) vikten av att förstå innebörden av det kroppsliga lärandet där dansen är ett givet medel. Genom att förstå vikten av kroppsligt lärande i skolan kan det i sin tur leda till nya pedagogiska praktiker (Jusslin 2019). Gunnar Bjursell föreläsning (2024.01.08) om den kulturella hjärnan (www.kulturellahjärnan.se) förespråkar också rörelse vid inläring samt synliggör det lustfyllda lärandet som just sker i rörelser. Ett sätt att vara i rörelse kan till exempel vara genom leken. Det är naturligt för barn att relatera till lek, därför kan lärare använda lektillfällen för att *smyga in* undervisning (Nur Masturah et al., 2018). En studie i Jakarta, Indonesien visar exempel där lärarna använde engelska ord under lek- och danssammanhang för att träna på kommunikation på engelska och uppmuntra barn till ett bredare ordförråd. Barnen i Jakarta var uttråkade och inte såg någon mening med att lära sig engelska men när lärarna började dansa och använda engelska ord blev situationen helt annorlunda för barnen och barnen upplevde i stället glädje och stimulans (Nur Masturah et al., 2018). Studien visade att barnen lärde sig engelska på ett omedvetet sätt, viktet var ett positivt resultat. Dans är en rolig aktivitet och genom att använda *dansimprovisation* (min översättning av *Creative Dance*) kan barnen röra sig fritt och känna sig glada (ibid). Studien skriver fram vikten av att barn känner sig lustfyllda och har roligt i sin inläring samt att det kan ske på ett omedvetet sätt.

Språk

Konsekvenserna hur vi använder språket och andra symboler för förståelse och vilka meningserbjudanden som tas i bruk samt vilka som väljs bort får betydelse för oss människor på olika vis (Pastorek Gripson 2016). Under detta tema redogörs hur vi kan tillägna oss språk. Det är inte bara modersmålet som är viktigt i språktillägnet utan även ett andra språk. I den globaliserade värld vi lever i har många länder bestämt att undervisa engelska som ett andra språk för att kunna kommunicera globalt (Nur Masturah et al., 2018). I första stycket nedan presenteras forskning med barn i Indonesien där engelska som andra språk undervisades. Efter det presenteras möjligheter att koppla ihop språk och dans genom begreppet danslitteracitet. Slutligen redogörs kroppsligt lärande och kommunikation.

Ett andra språk

Eftersom vi lever i en globaliserad tid har det engelskaspråket utvecklats till ett universellt språk och i Indonesien används engelska som medium för dagens generationer till att bredda utveckling av kunskap (Nur Masturah et al., 2018). Därför är det av stor vikt att barn i Indonesien lär sig engelska menar forskarna ovan. Men trots inställningen behärskar inte stora delar av det indonesiska folket engelska språket. Barnen har haft undervisning i engelska från fyra års ålder men i begränsad form. Ofta har läraren pratat indonesiska på engelska-lektionerna vilket har lett till att barnen inte fått höra engelska konversationer. Barnen har upprepat ord och meningar från lärarna men barnen har känt sig uttråkad och ostimulerade på dessa lektioner. Forskning visar vikten av lustfyllt lärande som bidragande faktor för barn att bli intresserad och lära sig mer (Nur Masturah et al., 2018). Om någon vill lära sig ett nytt språk är det förmånlig att göras i tidig ålder (Nur Masturah et al., 2018). Barn i åldrarna fyra till fem år befinner sig i utvecklingsstadiet där de älskar att prata, vilket betyder att det är under denna period som språket utvecklas (ibid s.18). Det leks mycket i denna ålder vilket ger stora möjligheter för lärare att smyga in i barnens lek och ”slänga in” engelska vokabulär. I leken blir det lättare för barn att anamma nya uttryck vilket genererar till ett omedvetet lärande. Det är alltså viktigt för lärare att hitta vägar till ett lustfyllt lärande synliggör studien i Indonesien. Lärare har också ett starkt inflytande på elevers lärande och motivation (Ljungblad 2018).

Litteracitet

Jusslin (2019) kopplar samman språk och dans till begreppet danslitteracitet. Dans är ett medel för att lära sig orden, dess betydelse och språket. Genom att synliggöra positiva effekter av ett kroppsligt lärande visar Jusslin (2019) kopplingen mellan dans och litteracitet. Jusslin (2019) placerar begreppet i en *social och kulturell praxis* där innebörden litteracitet är en förståelse för språkets, textens och kommunikationens kontext. Förståelsen har olika former med multimodala kombinationer vilket gör att går det att koppla förståelsen till dans (s.27). Dans som estetisk läroprocess för att lära sig ett annat ämne i skolan kan möjliggöra nya och bra sätt till ökad kunskap menar Jusslin (2019) och synliggör att rörelser är medel för kunskap när ord inte räcker till. “Movements are sometimes used when knowledge is difficult, or even impossible, to verbalize” (Jusslin 2019, s.29). Kroppsligt lärande genom dans är inte lika bekant men litteracitet är mer familjärt för lärare att relatera till och därför kan danslitteracitet eventuellt lättare förstås av lärare som inte kan dans men ändå kunna koppla dans till

språktillägnan (Jusslin 2019, s.29). Även studien i Indonesien understryker vikten av elevers läskunnighet och litteracitet. Nur Masturah, Crie Handini, Hartati, & Yetti (2018) skriver att det talande språket där förmåga att lyssna, tala och kommunicera är grundläggande för utveckling av läskunnighet och litteracitet. De kopplar också till det lustfyllda och kroppsliga lärandet via dansen. I inlärningssammanhang diskuteras kroppslig kommunikation då upptäckten av att både kropp och hjärna arbetar ihop. Jusslin (2019) förklarar att språket har en stark koppling till kroppslig kunskap och att även skapandet av själva rörelser ses som kunskap.

Kommunikation och lärarens roll

Människor kan kommunicera på olika sätt och i olika sammanhang. Kommunikation mellan lärare och elev är viktiga vilket Ljungblad (2016) synliggör i sin forskning och belyser även relationernas betydelse. Lärarens roll lyfts fram och förklaras bland annat med tre viktiga lärarkompetenser. Det behöver finnas en relationell kompetens hos lärare som respekterar elevindividen, läraren behöver också ha en ledarkompetens för att hålla ordning i klassen samt en undervisningskompetens vilket innebär att läraren är kompetent i det ämne den undervisar (Nordenbo 2008 se Ljungblad 2016). Lärare har ansvar att etablera och upprätthålla goda relationer vilket utgör grunden för all pedagogisk aktivitet (Juul & Jensen 2003 se Ljungblad 2016). Det är också viktigt i undervisningssammanhang vad vi talar *om* och hur vi *gör*. Vårt språk är naturligtvis en del av mänsklig kommunikation men det är inte det enda sättet. Genom icke verbal kommunikation i mellanmänskligt samspel synliggör Ljungblad (2016) även betydelsen av både elever och lärares tysta kommunikation såsom värderande blickar. Lärare-elevrelationerna tas oftast för givet och är därför ett mycket ungt forskningsområde menar Ljungblad (2016). Men studier från Ljungblad (2016) visar vikten av relationerna mellan elev och lärare. Genom att använda språket verbalt men också kroppsligt såsom genom rörelser, gester och blickar visar forskning att lärandet kan ske på olika sätt.

Gustafssons (2021) studie utformades i processens gång genom ett växelspel mellan metod, teoretiskt ramverk, forskningsfrågor och framför allt att forskaren själv deltog vilket också resulterade att Gustafsson blev medskapare av resultatet (s.55). Gustafssons hade därav flera betydande roller i forskningen. Lärarens roll har betydelse för elevernas lärande, vilket innebär att det behöver finnas utrymmer för social samvaro, positiv atmosfär, hög energi och humor i lektionerna (Ljunggren 2016). Gustafsson (2021) såg i sin studie att barnens dans blev mycket varierande och dynamiskt i sitt förlopp. Vilket kan tyda på att det var en positiv atmosfär i

rummet. Studien i Indonesien synliggjorde att eleverna behövde ha roligt för att lära sig, när de var uttråkad lärde de sig nästan ingen engelska (Nur Masturah, et al., 2018). Flera studier visar att läraren har en betydande roll för eleven samt att läraren påverkar atmosfären för ett lustfyllt lärande (Nur Masturah, et al., 2018; Ljungblad 2016).

I studien på Bilingual Kindergarten Rumah Pelangi Pondok Bambu i Jakarta, Indonesien valde forskarna att vara lärare i studien för att medvetet påverka och direkt få syn på deltagarnas reaktioner. Forskarna undersökte effekten av att ha dansimprovisation som medel för engelsk språktilläggnan och utförde en mätbar studie. Barnens engelska kunskaper mättes innan aktionen, under aktionen och efter aktionen (Nur Masturah et al., 2018). Resultatet visade att barnens engelskkunskaper hade ökat kraftigt efter de deltagit i dansaktiviteterna (s.21), vilket synliggör dansens positiva inverkan för tilläggnan av språk. Förutom förbättrade engelska kunskaper synliggjordes också barnens utveckling av sina kognitiva, emotionella och sociala färdigheter (Nur Masturah et al., 2018, s.21). Vilket forskarna fick syn på då de själva var lärare i studien.

Sammanfattning

Detta stycke sammanfattar forskningsöversikten som uppmärksammar flera likheter men även några skillnader. Gemensamt för de forskningsstudier som presenteras ovan är att improvisation varit den metod som använts i studierna, vilket visar att det egna skapandet fått stå i fokus. Improvisation kan därigenom tolkas som en användbar metod vid liknande studier. Huruvida andra metoder skulle vara möjliga framgår inte. I forskningsöversikten lyftes dansens fördelar och positiva egenskaper fram såsom sociala färdigheter, kreativitet, kommunikation, nöje, hälsa och välmående. Dans som medel för att lära sig språket visade positiva resultat samt att det blev ett lustfyllt lärande (Jusslins 2019; Nur Masturah et al., 2018). Alla studierna om dans ovan förklarade vikten av kroppslig kommunikationen och kroppsligt lärande (Jusslin 2019; Gustafsson 2021). Ljunggren (2016) beskriver vikten av relationerna mellan lärare och elev men det var inget som någon som de ovannämnda dansforskningarna nämnde. I översikten synliggjordes inte heller några negativa aspekter om dansen.

Gustafsson (2021) synliggjorde att de minsta barnen på förskolan, ett till två år kan dansa bara förutsättningarna förbereds. Nur Masturah, Crie Handini, Hartati, & Yetti (2018) och

Gustafsson (2021) var alla forskare, pedagoger och deltagare i rummet vilket gjorde att de direkt kunde synliggöra de förändringar som skedde hos barnen. En tydlig skillnad mellan den tidigare beskrivna forskningen var att endast Pastorek Gripson (2016) hade en normkritisk lins som visade hur samhällets normer påverkar och skillnad mellan genus uppmärksammades. Forskningsrapporten ovan belyste inte barnens perspektiv, upplevelser eller aktörskap. Frågor som uppstår är om det är dansen som skapar det lustfyllda och kreativa eller är det några egenskaper hos läraren som engagerar eleverna, eller annat? Här finns en lucka för mer forskning mellan dans, språk och barnens aktörskap.

Teoretiskt och filosofiskt perspektiv

Denna studie tar avstamp från posthumanistisk teori och några immanensfilosofiska begrepp från Gilles Deleuze (1925–1995) och Felix Guattari (1930–1992) samt från barns aktörskap (Bergnehr 2019). Utifrån synsättet att allt hänger samman, där allt påverkar, där ordning och struktur är omkullkastad hänvisar Deleuze och Guattari (2015) till ett synsätt likt rötternas *rhizom*, som hullerombuller omsluter, hänger samman, och påverkar. Filosoferna förklarar hur olika *anordningar* kan ansluta sig på olika sätt och skapa horisontella plataer som kommunicerar och påverkar med varandra, vilket bidrar till nya erfarenheter och nya begrepp. Första stycket redogör några filosofiska begrepp och tankar från Deleuze och Guattari. Andra stycket beskriver en annan viktig del i denna studie, vilket handlar om barnens upplevelser och hur vi kan se och förstå barns perspektiv vilket förklaras genom begreppet barns aktörskap.

Deleuze och Guattari

Filosoferna Deleuze och Guattari (2015) uppmuntrar till ett förändrat tänkande och görande för att ny kunskap, begrepp och levda praktiker ska kunna produceras. De menar att filosofins huvuduppgift är att experimentera konceptuellt med syftet att konstruera nya begrepp som kan transformera och omvandla våra verklighetsuppfattningar och levda praktiker vilket också betyder att filosofins tankepraktiker ska ses alltigenom som metod (Gustafsson 2021, s.42). På olika plataer existerar och sammanlänkas olika begrepp som kan ge alternativa vägar att se verkligheten på (Markula 2006). Med hjälp av några begrepp och resonemang från Deleuze och Guattari (2015; 2016) syftar denna studie till att undersöka och begreppsliggöra när dans, kropp och bok kopplas samman med barn. Begreppen *rhizom*, *anordning* och *kropp utan organ*

(Deleuze & Guattari 2015; Spindler 2013) används i denna studie för att förklara hur dansen, språket, kroppen och boken länkas samman och förstås. Dessa begrepp förklaras nedan var för sig.

Rhizom

Rhizom är ett underjordiskt rotsystem hos vissa växter såsom gräs, vitsippor och ingefära vars rotsystem är som nystan utan början, ordning eller slut. Denna metafor användas av Deleuze och Guattari för att förklara och utmana ordning utan mönster eller lagar inom koncept, relationer och lärande (Arborelius 2017). Ett rhizomatiskt synsätt är ickehierarkiskt och i ständig rörelse, en rhizomatisk organisation anpassar sig ständigt i samspel med sin omgivning i stället för att påtvinga världen sina egna villkor. Principer för sammankoppling är att vilken punkt som helst i rhizomet kan vara sammankopplade med vilken annan punkt som helst och måste vara så, skillnaden är gentemot ett träd eller en rot där det finns en fixerad punkt och en ordning (Deleuze och Guattari 2015). Rhizom är alltid i mitten, det börjar inte och slutar inte, ett mellan-vara, *ett intermezzo* (Deleuze och Guattari 2015, s.49). Filosoferna menar att det är utmanande att hålla fast vid idéer som fås från mitten snarare än idéer som kommer från roten, som går nedifrån och upp eller från höger till vänster. Det är en fråga om perceptiv semiotik, alltså hur processerna i hjärnan tolkar informationen av olika tecken. De semiotiska länkarna är helt sammankopplade med högst olika kodade tillstånd såsom, biologiska, politiska och ekonomiska länkar som hör samman med konst, vetenskap och sociala kamper (Deleuze och Guattari 2015, s.23). De förklarar rhizomets karaktärsdrag likt en karta som alltid kan rymma mångfaldiga ingångar som är öppen och sammankopplingsbar i alla dimensioner (s.31). Genom att öppna upp eller ändra tankesättet, även om det kan vara svårt, kan det vara möjligt att begreppsliggöra vad dans, kropp, rörelse, bok och språk kan vara. Den svenska filosofen Joanna Bornemark (2004.03.06) förklarade även hon i sin föreläsning, om att vrida världen, om hur vi kan ändra våra tankesätt och hur det kan påverka oss och vår omgivning.

Kropp utan organ

Kroppen är det i och på vilket tänkande och händelserna tar plats, där alla konfrontationer utspelar sig, kroppen är därmed alltid redan något annat och mer än den egna kroppen, sammankopplad med ett större sammanhang och därför alltid något som överskrider det personliga och egna (Spindler 2013). Kroppen, enligt Deleuze, har en betydligt mer komplex

verklighet; kropp som jord, kropp som politik och kropp som geografi, kroppen som öppen för påverkan, kroppen som förmåga att affektera och bilda effekter samt kropp som också alltid outhärligt experimenterande, en vilja att bli mer (Spindler 2013, s.102). *Kropp utan organ* är det individuella planet genom vilka deterritorialisering, alltså frigörandet från centraliserade och platsbundna maktstrukturer, kan passera igenom (Markula 2006). Utifrån begreppet *kropp utan organ* går det att tänka ur ett nytt perspektiv i termer av intensiteter och kopplingar som inte längre har med bara den individuella kroppen att göra, i stället banas väg för en annan kropp, den maskiniska (Spindler 2013, s.108). Den ontologiska hållningen i boken *Anti-Oidipus* (Deleuze och Guattari 2016) definieras allt som maskin och begär vilket innebär att det vi kallar kropp, den egna men också alla andra sammansättningar, de kroppar vi formar med andra kroppar, med andra ting, allt det som ingår i förbindelser utsätts ständigt av krafter och intensiteter som ibland kan kombinera den givna kroppen, organisera den och medföra nya konstellationer (Spindler 2013; Deleuze & Guattari 2016). Hur vi förvandlar oss själva till *kropp utan organ* blir en praktik eller ett praktiskt övande fullt av glädje, extas och dans som endast görs möjlig i intensiteten (Markula 2006).

Anordningar

Begreppet *anordning* är en översättning från franskans *agencement* från boken *Tusen platåer* av Deleuze och Guattari (2015). Anordningar kan till exempel vara en samling kroppar med relationer till varandra, såsom barn, vuxna, material, teknologi, platser eller kroppar av idéer (Gallagher 2019). Anordningar kan också bli strategiska och storskaliga men också taktila, småskaliga och tillfälliga. En anordning kopplar ihop vissa mångfalder, såsom kollektiva anordningar av utsagor och i sin mångfald arbetar en anordning oundvikligen både med semiotiska, materiella och sociala flöden (Deleuze och Guattari 2015, s.46). Begreppet anordning som Deleuze och Guattari använder har flera nyckelfunktioner; mellan grupp av kroppar, relationen mellan anordningar i process av ett ständigt blivande, sammansättningar vilka inte är enheter (Gallagher 2019, s.190). Anordningar är inte likt en kropp där vissa delar är beroende av andra för att fungera utan Deleuze och Guattari syftar till mångfald av relaterade element som kan omkonfigureras eller kombineras med nya element (ibid). Inom anordningarna kan olika element producera olika effekter, en maskinisk anordning kan också kopplas ihop med en annan anordning vilket kan leda till att producera oförutsedda resultat (ibid). Deleuze och Guattari (2015) refererar ofta till anordningar som maskiner för dess sammansättningar och kopplingar. När de pratar om barn hävdar de att om inte barns frågor ses

som *frågemaskiner* kommer de inte att förstås på ett bra sätt (Fancy 2018). Frågemaskiner öppnar upp möjligheter att förstå komplexa samband mellan olika sammansättningar och kroppar, än att bara motiveras av taxonomisering och fånga drifter (Fancy 2018). Men anordningar av barn kommer att fungera annorlunda när barn sätts ihop med olika; såsom barn med familj, barn med skola och barn med vänner (Gallagher 2019).

Med utgångspunkt från Deleuze och Guattaris filosofi och teoretiska begrepp möjliggörs att inte bara *lyfta* barns aktörskap utan också se vad som händer mellan kropparna, barnen, dansen och boken. Begreppen möjliggör att tänka icke hierarkiskt kring de olika anordningarna och även kring vuxen-barn, bok-dans, material-kropp. Genom begreppet rhizom binds anordningar ihop och påverkar varandra och genom rhizomatiskt synsätt som icke hierarkiskt kan synen på barnperspektiv och barns aktörskap förändras. Deleuze och Guattari betonar barns sårbarhet, vilket gör att barn har förmåga till kreativitet och till att öppna nya horisonter och sammanlänkar därmed konststarters procedurer till barndom. Likt ett barns experimenterande är konst uppbyggd av banor och tillblivelse och på sitt eget sätt säger konst vad barn säger (Fancy 2018, s.564). Barn fungerar som vektorer för förändring som förkroppsligar påverkan på ett sätt som inte alltid är tillgänglig för vuxna (Fancy 2018). För att få mer förståelse hur barnperspektivet kan förstås förklaras några begrepp kring barns perspektiv och aktörskap i nästa stycke.

Barns aktörskap

I denna forskning belyses barnens deltagande därför är det viktigt att försöka beskriva hur vuxna kan se barns inflytande och påverkan genom barns aktörskap. Nedan förklaras begreppet mer ingående och lyfter skillnader på barns perspektiv och barnperspektiv. Som vuxen kan vi aldrig riktigt förstå barns perspektiv men genom att inte behandla barn som passiva deltagare skapas möjlighet till förändrat synsätt på barn (Bergnehr 2019; Gallager 2019).

Barn föds som aktör och påverkar ständigt andra i sin omgivning, genom sina handlingar eller genom sina kroppar (Bergnehr 2019). Barns aktörskap är något som uppstår i relationer mellan barn och andra, barn kommer att utöva sitt aktörskap på många olika sätt i olika anordningar (Gallagher 2019). Genom att belysa barns aktörskap utifrån *barns inflytande* och *barns påverkan* lyfts blicken från barnperspektiv och barns perspektiv som många gånger positionerar barnet som passivt och helt beroende av vuxenvärldens tolkningar och förståelse (Bergnehr

2019). Det blir ett betydelsefullt kunskapstillskott att vända blicken och se barns påverkan på vuxna och samhället menar Bergnehr (2019). I studier med barn och unga när begrepp som barnperspektiv och barns perspektiv används räcker det inte att bara fastställa att barnen är sociala aktörer. Vi behöver förstå barns aktörskap och hur de påverkar sin omgivning. Aktörskap är inte bara barns handlingar såsom språk och gester utan även genom interaktionen, där de med sin blotta närvaro påverkar andra. Barnen är utsatt för andras påverkan men påverkar i sin tur andra (Bergnehr 2019, s.51). Utveckling och lärande undersöks ofta som något som sker från vuxna till barn, vilket positionerar barnen som passiva och maktlösa. Om vi i stället ser utvecklande och lärande som relationella dialogiska tvåvägsprocesser kan vi betrakta barn och vuxna likvärdiga, vilket ger möjlighet att undersöka barns påverkan och inflytande (Bergnehr 2019). Det går inte att bortse från maktspelet i relationen mellan barn och vuxna såsom att vuxnas makt blir barns begränsningar. Vidare problematiseras och förklaras begreppen barnperspektiv och barns perspektiv samt makt och hur makt kan förstås genom begreppet barns aktörskap inom de samhällsstrukturer vi lever i.

Barnperspektiv, barns perspektiv

Begreppen *barns perspektiv* och *barnperspektiv* kan vara problematiska att tillämpa i forskning med barn. Dessa begrepp är välanvända men visar att båda begreppen positionerar barnen som passiva i interaktionen med vuxna i stället för att beskrivas som en aktiv medskapande aktör (s. 54). *Barns perspektiv* förklaras ibland som ”det som visar sig för barnet” (Johansson 2003 se Bergnehr 2019, s. 52). Genom att sätta sig in i barnets livsvärld, lyssna på barnet och försöka förstå barnets perspektiv kan inflytande ges och delaktighet skapas, vilket är något den vuxna bör sträva efter (Pramling Samuelsson & Sheridan 2003 se Bergnehr 2019). *Barns perspektiv* beskriver på detta vis vad barn gör, ett handlande. Beskrivningen förklarar dock inte hur barn påverkar och utövar inflytande på sin omgivning. *Barnperspektiv* kan beskrivas som de vuxnas försök till förståelse av barns uppfattningar och erfarenheter. I ett vetenskapligt sammanhang förenar begreppet olika analytiska nivåer. De vuxna eftersträvar att medvetet och realistiskt rekonstruera barns perspektiv som samtidigt analyserar de villkor barn lever under (Bergnehr 2019, s.53).

Men barns perspektiv avgränsas till barns uppfattningar och förståelse av sin livsvärld. Hur barn påverka och ger inflytande, det vill säga barns aktörskap, diskuteras inte heller när begreppet barnperspektiv förklaras menar Bergnehr (2019) och understryker vikten av att undersöka olika

barns inflytande när barnperspektivet fokuserar på barns rätt att få uttrycka sig. Det räcker därför inte att lyssna på barn eller att se till att olika röster blir hörda. Studier bör innefatta, menar Bergnehr (2019), hur barn får och tar inflytande, hur barn har makt i olika sociala situationer och hur inflytande möjliggörs och begränsas (s. 56). När barns aktörskap analyseras är det viktigt att uppmärksamma dess anordningar såsom var och hur, mellan vilka processer och med vilken makt som tillämpas (Gallagher 2019). Det kan vara flödet mellan barn och vuxna, barn och objekt, barn och maskiner, barn och djur eller olika kombinationer av dessa (ibid). Barns aktörskap behöver lyftas fram och göras tydligare när begrepp som barns perspektiv och barnperspektiv används eftersom barn är sociala aktörer och tenderar att positioneras som passiva och utan makt i relation till vuxna (Bergnehr 2019). Barn är medskapare av sin och vår värld.

Det går att undersöka påverkan och inflytande separat i barns aktörskap vilket möjliggör att studera barns makt till inflytande och barns makt genom sin påverkan. Makt kan på så vis undersökas som situationsbundet och ej statiskt och något endast vuxna har och utövar gentemot barn (Kuczynski & De Mol 2015 se Bergnehr, 2019). När barns makt studeras som en aktör synliggörs hur aktören påverkar och påverkas av andra vilket både begränsas och ges möjligheter för handlanden och varanden för både aktören och de andra. Vid undersökning av barns inflytande, alltså hur olika barn får inflytande i speciella situationer, dyker frågor upp om vems inflytande som får höras. En individs rätt att göra sin röst hörd kan innebära inflytande på någon annans bekostnad. Gallagher (2019) förklarar att barns aktörskap alltid är anknuten till något och använder begreppet anordning hämtat från Deleuze och Guattari med argumentationen att det är ett öppnare alternativ till att förstå barn som befinner sig i sociokulturella sammanhang (Gallagher 2019, s. 190). Anordningar är i denna kontext, kroppar i relationer till varandra vilket kan vara barn, vuxna, material, platser, och teknologier, alltså alla typer av kroppar.

Sammanfattning

De teoretiska och filosofiska perspektiven handlar om hur sammankopplingarna mellan dans, språk, kropp, barn och bok hänger samman och kan förklaras och förstås. Utifrån begreppet *barns aktörskap* (Bergnehr 2019) samt de immanensfilosofiska begreppen; *rhizom*, *anordning*, *kropp utan organ* lånat från Deleuze och Guattari (2015) analyseras och förklaras studiens

material längre fram i texten. Den metodologi som ligger till grund för själva utförandet av studien tar också avstamp från Deleuze och Guattari filosofiska tankar i sammanlänkningen mellan konstnär/forskare/lärare. Under nästa del förklaras metodologin mer ingående men först en argumentation för vald metod.

Metod

Under denna rubrik redogörs och förklaras val av metod, det vill säga *a/r/tografi* (Lasczik, Irwin, Clutter-Mackenzie-Knowles, Rousell & Lee 2021; Irwin 2013). Valet av analysmetod som var möjlig att använda i stunden det vill säga *sekventiell analys* förklaras också nedan (Lindwall, Lymer, & Greiffenhagen 2015). För att närma mig barnens upplevelse och undersöka barns tillblivelse mellan dans och bok är forskningen av *kvalitativ* art, vilket också redogörs nedan (Bryman 2016).

Metodval

Flera metodval har varit tilltänkta i denna studie. Observationen hade varit ett möjligt val. Vid observation hade förutsättningar getts till att observera vad som sker mellan barnen och boken samt hur barnen uttrycker sig både verbalt och kroppslig när den pedagogiska metoden *Dansa en bok* används. En fördel med observation som metod hade varit att ge distans till den pedagogiska metoden *Dansa en bok* eftersom som jag själv skapat den. Svårigheter med observation är att inte få ställa frågor i stunden om oklarheter uppstår. Som observatör är det viktigt att inte störa situationen som observeras, om det inte varit en deltagande observation (Bryman 2016). Intervju hade varit en annan möjlig metod. Vid intervju har både barnens verbala kommunikation och deras kroppsliga uttryck kunnat studerats. Svårigheter med intervju är att det enbart är barnens upplevelser som synliggörs, inte själva situationerna. För att få en helhetsbild och förståelse av barns uttryck i möte med den pedagogiska metoden *Dansa en bok* hade intervju kombinerat med observation varit en möjlig väg. Men valet av metod landade på *a/r/tografi* (Irwin 2013). Denna metod ger möjlighet att undersöka stunderna *när* barnen dansar och i brytpunkten mellan *när* och *efter* stunden. I nästa stycke förklaras *a/r/tografi* närmare.

A/r/tografi

Denna metod är en relativ ny metodologi som benämns A/R/Tografi (Lasczik et al., 2021; Irwin 2013). Genom att anamma trippla roller; *Artist, Researcher* och *Teacher* hamnar forskaren nära det som studeras. Val av metod gjordes genom bedömning av hur metoden möjliggör för olika aspekter. I studien dansar forskaren tillsammans med barnen för att få en inblick i vad som sker i stunden samt ha möjlighet att se barnens direkta reaktioner. Metoden a/r/tografi är en praktikbaserad forskningsform inom konstnärliga ämnen och pedagogik (Irwin 2013, s.199), vilket gör att metoden är lämplig att använda då denna studie just rör sig inom det konstnärliga ämnet dans och pedagogik. I en a/r/tografisk metod utnyttjas de olika kompetenser som de olika rollerna har; konstnär, forskare och lärare (*artist/researcher/teacher*). Metoden möjliggör att utforska den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* tillsammans med en barngrupp för att synliggöra barns uttryck när dans och ord möts. Eftersom stora delar av det som studerats är dans ligger barnens kroppsliga uttryck till grund för den data som analyseras. Interaktionen och kommunikationen sker genom kroppsliga uttryck, rörelser, blickar och ljud samt genom verbal kommunikation vilket ger forskaren direkt möjlighet att kommunicera, ställa frågor och tillsammans med barnen undersöka vad som sker i det virvlande flödet mellan kropp och ord.

Genom den praktikinära och estetik-baserade grund öppnar a/r/tografi-metoden upp till att forska med barn för att även uppmärksamma barns aktörskap i mötet med den pedagogiska metoden *Dansa en bok*. Gustafsson (2021) förklarar vikten av att komma nära dansen, kroppar och processen rent fysiskt för att få insikter om mötet mellan kroppar och växlingar mellan kroppsliga och emotionella känslor, energi, kreativitet, intensitet och fokus. En forskare i a/r/tografi studerar något inifrån och inlätat i en process som växer fram, alltså inte att forskaren studerar något utifrån (Gustafsson 2021). Vi måste alltså försöka förstå världen medan vi erkänner den och visar hur vi är en del av den kunskapande processen (ibid s.57). Skärningspunkten mellan pedagogik, konst och relationerna som uppstår dem emellan ger en unik förståelse för studien. I en a/r/tografisk studie kan kommunikationen vara både verbal och kroppslig vilket gör att det är viktigt att vara öppen och lyhörd för vad barn visar eller förklarar (Peterkens 2019). I tidigare studier där a/r/tografi använts som metod har lyhördheten för vad som uttrycks i situationen uppmärksammas (Peterkens 2019; Gustafsson 2021; Jung & Chang 2018). Lyhördheten är därför en viktig aspekt även i denna studie. Detta samstämmer med den pedagogiska metoden *Dansa en bok* som utgår från barnens förutsättningar och bygger på lyhördheten för *vad* barnen uppmärksammar och *hur* de vill röra sig. En fördel i denna studie

är att forskaren har lång erfarenhet av arbete som koreograf och pedagog i dans, vilket bidragit till att den konstnärliga blicken är tränad och den pedagogiska erfarenheten gedigen inom dansfältet. Detta kan vara en styrka i den valda metoden a/r/tografi där rollerna konstnären, pedagogen och forskaren samspelar. Det finns dilemman med a/r/tografi vilket beskrivs längre fram men först redogörs val av att göra analys i stunden i nästa stycke.

Sekventiell analys

I sekventiell analys är det möjligt att analysera enstaka sekvenser i stunden och finna ordning inom dem (Lindwall, Lymer, & Greiffenhagen 2015, s.144). Läraren ger instruktioner i undervisningssammanhang för att leda eleven igenom sekvenser av påståenden, kunskapsmassa eller kroppsförståelse för att öka elevens förmåga att förstå vad denne lär sig (s.144). Eleven har förflyttat sig från ett tillstånd av oförståelse till förståelse. *Problemet* har kastats tillbaka till deltagarna och bearbetas av deltagarna själva vilket innebär att analysen sker i stunden. Forskaren kan sedan undersöka nästa sväng och nästa sväng. Detta ger analytikern ett kraftfull ”bevisprocedur” (s. 144). Vid en oförutsedd händelse där läraren ser att eleven behöver hjälp och ger nya instruktioner som leder till att eleven kan fortsätta arbetet framåt är exempel på de praktiska situationer som läraren bedömer och korrigerar genom sitt handlande (s.148). Sekventiell analys avfärdar tanken på att först bygga en teori för att sedan undersöka datan. En fråga för sekventiell analys är att i varje enskilt fall utröna på vilka sätt instruktionen av socialt agerande i sociala miljöer är inriktade på.

Urval

Nedan presenteras vilka urval som gjorts för studien. Först förklaras varför valet landade på att besöka samma barngrupp sedan beskrivs val av de böcker som används i studien. Val att inte filma danstillfällena gjordes också vilket beskrivs lite längre fram.

Barngruppen och bokval

För att närma mig barnens upplevelse och undersöka barns tillblivelse mellan dans och bok valdes att göra en kvalitativ studie (Bryman 2016). Valet landade på att besöka *en* barngrupp vid flera tillfällen för att få möjlighet till fördjupad förståelse av barns uttryck. Flera besök gav förutsättningar till att lära känna barnen, skapa trygghet i gruppen samt ge möjlighet för alla

barn att uttrycka sig. Om valet landat på att göra denna studie på flera förskolor hade en fördel varit att möta många barn och fått större omfång med flera och olika uttryck. Men den erfarenheten fanns redan därför valdes att fördjupa förståelsen hos en barngrupp genom flera besök. Då gav fler möjligheter att synliggöra barns uttryck och aktörskap när den pedagogiska metoden användes. En annan anledning till att besöka samma barngrupp var för den valda dokumentationen som endast gjordes via loggbok och inte filmades. Valet av att inte filma är baserat bland annat av etiska skäl för barnens integritet vilket förklaras mer ingående under stycket dokumentation. Ytterligare en anledningarna till att besöka samma barngrupp var för att få fördjupad förståelse av studien genom olika ingångar i den valda metoden a/r/tografi. Genom de sammanlänkande rollerna *konstnär/forskare/lärare* gavs möjlighet till flera perspektiv. Vid ett besök kommer vissa delar att synliggöras men riks finns att inte hinna uppfatta allt. Sannolikheten av att synliggöra barns uttryck och förstå vad som sker blir alltså större vid flera träffar.

Tänk om Alla av Grethe Rottböll och Marcus-Gunnar Pettersson (2019) var den första boken som valdes att dansa. Valet grundar sig på flera anledningar; boken har en tydlig struktur med lite text och roliga bilder, det fanns en tidigare erfarenhet av att den boken fungerat bra när den pedagogiska metoden utförts samt att det var även viktigt för mig som forskare att känna mig trygg med boken så att fokus kunde läggas på forskningen med barnen och inte fokusera på en ny bok. Andra böcker som användes i studien var *Natten* av Sara Villius (2017) och *Räkna med grodan* av Max Velthuijs (2015), vilka också var mycket familjära böcker.

Forskaretik

Under detta avsnitt presenteras några dilemman kring den danspedagogiska metoden *Dansa en bok*, rollen som a/r/tograf samt några etiska dilemman. Även några normkritiska aspekter lyfts fram som är relevanta för studien.

Normer

Barnkonventionen lyfter fram barns rättigheter som återspeglar diskussionen om att alla ska delta och arbeta i gemenskap (Ljungblad 2016). Dessa aspekter i undervisning menar Ljungblad kan förstås som en demokratisk tanke om vilket samhälle vi önskar leva och utvecklas i (s.19). Idag finns en rädsla för skillnader och då framträder en pedagogik som särskiljer barn på grund

av den rådande normen (Ljungblad 2016). Normkritisk pedagogik handlar om att förändra och utmana en ojämn maktfördelning och erkänna alla människors lika värde (Björkman & Bromseth 2019). (Biesta 2011 se Ljungblad 2016) påvisar en inklusion i *det oberäkneliga* – där en person inte exkluderas från en befintlig ordning utan där det är ständig förändring, där det unika barnet får framträda i en pågående process som är öppen för osäkerhet. Där är lärare och barn jämställda och ett relationellt meningsskapande blir centralt (Ljungblad 2016). Ljungblad synliggör även att kommunikation handlar om normer och relationer mellan elev och lärare. De rådande normer som finns i samhället påverkar på så vis metodiken, kommunikation och lärarens roll.

Dilemman

I en forskningssituation där flera roller kombineras kan det bli problematiskt då rollerna som konstnär, forskare och lärare kan skilja sig åt. En roll kan ta mer plats eller råka ta över. Från ett konstnärsperspektiv kan blicken fokuseras på det konstnärliga skapandet, pedagogen kan ha fokus på hela gruppen och forskaren kanske främst ser den enskilda individen. Vad krävs för att alla roller ska få samma plats, eller behöver en roll mer utrymme och hur ska dessa roller hanteras i mötet med barnen? I rollen som pedagog är strävan ofta att försöka få elever att träna på det som behövs vilket kan vara en utmaning i en forskarsituation och att besitta alla roller samtidigt i studien kan vara svårt. En problematik i att använda a/r/tografi som metod är att forskaren kan medvetet påverka situationen åt ett håll. Vilket kan bli ett dilemma i denna studie då det är jag själv som utformat den pedagogiska metoden och har en positiv blick för den pedagogiska metoden *Dansa en bok*. Detta är viktigt att synliggöra men vill genom detta förklara min medvetenhet om detta dilemma. Ett annat dilemma som bör nämnas är att detta är endast en studie på den pedagogiska metoden vilket innebär svårigheter för resultatet att visa god generaliserbarhet. Studien syfte är att utforska den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* tillsammans med en barngrupp för att undersöka och synliggöra barns uttryck utifrån aktörskap i rhizomatiskt lärande vilket är unikt i sitt slag men är just bara *en* studie. För att starkare validitet behövs flera liknande studier. Svårighet kan även vara att redogöra och förklara barns aktörskap i rhizomatiskt lärande när dessa begrepp härstammar från olika tankebanor. Förutom ovannämnda dilemman uppmärksammas även några etiska dilemman närmare i nästa stycke.

Etiska dilemman

Då studien görs tillsammans med barn i fem års åldern är det viktigt att ta hänsyn till de forskningsetiska förhållanden som råder. Genom att följa Vetenskapsrådets skrivelser om *God forskningssed* (Vetenskapsrådet 2017) samt att ta hjälp från annan litteratur som belyser etiska dilemman om forskning med små barn försöker jag förhålla mig så etiskt korrekt som möjligt. Genom att förklara vad studien handlar om både muntligt och skriftligt samt berätta att deltagandet är helt frivilligt och att de som väljer att delta kan när som helst välja att avbryta deltagandet (Vetenskapsrådet 2017). Tillsammans med övrig personal behöver jag vara mycket lyhörd för barnens uttryck och ge extra uppmärksamhet på om något barn under dansstunderna uttrycker osäkerhet eller obehag över min närvaro. Dansstunderna planerades till en viss plats där det fanas frihet att delta eller avsluta sitt deltagande om barnen själva ville. På så sätt gavs förutsättningar för barnen att styra sitt deltagande. En viktig aspekt av forskningsetiken är konfidentialitet. Kravet på forskaren är att kunna försäkra anonymitet på deltagarna vilket innebär att det publicerade materialet inte skall kunna identifiera någon (Vetenskapsrådet 2017). Detta innebär att deltagarnas namn inte nämns samt att beskrivningen av förskolan och dess miljö förklaras på ett sätt som gör att det blir svårt att identifiera förskolan. Valet av att inte dokumentera via film är av etiska skäl för att skydda barnens integritet. Forskningen fick vara i process där och då, där frågeställningarna i studien öppnas mot det som skedde och bollades mellan aktörerna genom sekventiell analys.

Forskarroll

Forskarrollen behöver ta hänsyn till ovanstående dilemman, etiska dilemman och normkritiska förhållningssätt. Deleuze och Guattari (2015) uppmanar till förändrat tänkande vilket jag som forskare försöker göra vilket också påverkar den a/r/tografiska ansatsen där även konstnären och läraren samspelar. Genom ett rhizomatiskt synsätt kan vi se på världen i ett ständigt samspel eftersom en rhizomatisk organisation anpassar sig ständigt i samspel med sin omgivning i stället för att påtvinga världen sina egna villkor (Deleuze & Guattari 2015). Därför används begreppet rhizomatiskt lärande för att förklara samspelet i en pedagogisk situation.

Genomförande

För studiens validitet är det viktigt att redovisa processens alla steg, hur forskaren deltagit och därav påverkat forskningsmaterialet (Aspers 2007 se Gustafsson 2021). I detta stycke beskrivs genomförandet och resultatet av danstillfällena, hur det har dokumenterats och avslutningsvis en sammanställning av tillfällena. I genomförandet användes a/r/tografi som metod och sekventiell analys för att låta barnen vara medskapande i processen. Det är svårt att beskriva alla dansstunder med exakthet då de skilde sig åt samt att den dokumentation som fördes var endast loggboksanteckningar (Bjørndal 2005), vilket dock var ett medvetet val. Syftet med studien är att utforska den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* tillsammans med en barngrupp för att undersöka och synliggöra barns uttryck när dans och ord möts utifrån barns aktörskap i rhizomatiskt lärande.

Förberedelser

En förskola kontaktades som visade sig var intresserad av att vara med i studien. Rektorn förklarade att studien låg helt i linje med hur de själva arbetade på förskolan och var därför mycket välvillig till samarbetet. Barngruppen som skulle få forska tillsammans med mig var en grupp på nio barn i åldrarna fyra till fem år. Förskolans geografiska plats låg i en stadsdel inom Stockholmskommun. Barnens vårdnadshavare fick skriva på samtyckesavtal (se bilaga 1) som beskrev studien och barnens medverkan. Etiska ramar gällande dansstunderna förbereddes också. Det förklarades muntligt för barnen att de fick välja om de ville vara med samt att de fick avbryta om de ångrade sig och inte längre ville delta. Studietillfällena bokades till fyra tisdagar i rad vid samma tidpunkt, en timme på eftermiddagen vilket skulle ge tid för dans samt tid för reflektion efter dansstunden. Valet av att ha tillfällena en gång i veckan fyra veckor i rad var dels för att få en tydlig struktur för både mig och barnen dels ge tid för reflektion kring studien mellan tillfällena såsom om förändringar behövde göras och även ge mig tid till att både skriva och läsa litteratur. När den pedagogiska metoden *Dansa en bok* skulle utforskas på förskolan fick vi tillgång till i ett musikrum som angränsade till ett lekrum, det var ett stort rum med vikkvägg. Under tillfällena var dörren på glänt vilket gjorde det lätt för barnen att öppna och gå därifrån om de kände att de inte längre ville vara med. I lokalen fanns många instrument samt lådor med olika rekvisita såsom schalar, kuddar, små mattor etcetera. All denna rekvisita kom att påverka dansstunderna. Nedan beskrivs de fyra danstillfällen i varsitt stycke.

Dansstunderna

Första tillfället-lyhörd

Vid första tillfället var ingången att försöka vara så öppen och lyhörd som möjligt. Barnens intresse kunde på så vi guida vägen till hur vi skulle dansa boken. Innan vi startade fördes diskussion med personalen som uttryckte viljan av att ha en pedagog med vid första tillfället. Det gick naturligtvis bra för mig men förklarade önskan av att pedagogen då skulle delta aktivt under hela stunden och poängterade vikten av att inte sätta sig ner under dansen. De förstod och gav sitt medgivande muntligt. För att starta skulle jag komma och hämta barnen från ett annat rum för att sedan dansa in i musikrummet. Jag gick till musikrummet och förberedde. Plötsligt kom det in barn i olika åldrar samt en ny lärare in i musikrummet. Läraren beklagade att andra pedagoger släppt in barnen och började leda ut de barn som inte skulle vara med, stämningen påverkades och några barn började gråta. Jag bad de barn som skulle vara med att bilda ett tåg bakom mig, genom att lägga händerna på varandras axlar, musiken sattes i gång och vi dansade in i sagans värld. Den nya läraren hoppade på tåget och dansade med. Efter en stund stängde jag av musiken, vi satte oss ner och jag började läsa boken högt för barnen som sedan läste efter mig. Vi pratade om vad vi läst, vad vi sett på bilderna samt vad vi kunde dansa. Barnen hade många förslag bland annat att dansa som vinden. Jag satte på musiken och barnen, jag och läraren började *blåsa omkring* och röra oss som vinden. Läraren var med en stund men satte sig sedan ned. Vi fortsatte dansa vind på olika sätt samt dansade träd och hund. Sen stängde jag av musiken, vi satte oss ner för att läsa nästa sida. Proceduren upprepades, vi dansade och läste om vartannat vilket pågick i ca 35 minuter. När det var dags att avsluta bad jag alla barnen hoppa på tåget bakom mig igen, vilket barnen gjorde, sedan dansade vi ut ur sagan och dansen avslutades.

Andra tillfället-fria val

Ett av de deltagande barnen ville inte vara med att dansa denna gång vilket innebar att det blev sex barn vid detta tillfälle, fyra barn från förra veckan och två nya. Samma bok som förra veckan användes eftersom vi inte hunnit dansa alla sidor i boken. Vid andra tillfället kände de flesta barnen till strukturen av den pedagogiska metoden *Dansa en bok*, min ingång var därför att låta barnen få friare val för att se vad som synliggjordes. Barnen som varit med tidigare bidrog med många förslag på vad och hur det kunde dansas, de hoppade snabbt upp och visade rörelser medan vi satt och läste. De nya barnen var lite avvaktande medan de barn som varit med röjde runt, sprang omkring och dansade huller om buller. Barnen fick inte lika många instruktioner

om hur de skulle dansa utan stunderna vara öppna för barnens egna val. Ett barn tog boken efter ett tag och gav förslag till de andra barnen hur de skulle dansa. Detta pågick en liten stund men när de dansande barnen slutade lyssna tog jag över boken och började läsa en nya sida. Efter det stack några barn i väg vilket ledde till att barngruppen även slutade lyssna på mig. Jag valde att avsluta dansstunden genom att säga till alla att hoppa på tåget för att dansa ut, vilket alla gjorde.

Tredje tillfället-tydliga ramar

Vid tredje tillfället valde jag att ha distinkta ramar. Strukturen var tydlig från början och vikt lades på att alla barn skulle var redo innan vi dansade in i musikrummet. Vi läste en ny bok *Natten* tillsammans men några barn började skrika orden, jag höll mig till ramarna och förklarade med viskade röst att vi inte skriker vilket resulterade i att barnen sedan läste med viskande röster. Några regler infördes; *stanna frys* när musiken tystnar, och *inte nudda någon*. Spring eller om någon satte sig provokativt tilläts inte heller. Ramarna innebar att försöka ha alla barn deltagande efter sina egna förmågor med hjälp av tydlig ledning. Barnen responderade väl till de instruktioner som gavs vilket ledde till en kreativ miljö med många olika förslag till hur vi kunde dansa. Mitt under dansstunden dök plötslig två killar i 13 års åldern upp. Vi var mitt upp i boken, både barnen och jag dansade omkring som rävar av olika slag. De sa att de bodde i huset och frågade vad vi gjorde och om de fick vara med. Med stort engagemang berättade barnen i mun på varandra att vi var olika rävar, gifträvar, bäbisrävar et cetera Killarna var framåt och barnen så inbjudande att jag erbjöd dem att hoppa in. De var med en stund men bestämde sig sedan för att gå. Dansen fortsatte tills alla blev svettiga och behövde dansa ut för att dricka vatten. Dansen avslutades genom tågdansen.

Fjärde tillfället-intresset för bokstäver

Vid det fjärde och sista tillfället med barngruppen var min ingång att fortsätta utforska barns uttryck, kreativitet samt det experimentella. När jag kom in i förskolan kom flera av barnen springande och kramade mig och sa *Dansa en bok, dansa en bok, dansa en bok*. De ställde sig själva upp på tågledet vid dörren där vi tidigare dansat in. Två barn var tveksamma till att delta men en barnskötare hoppade in i ledet och genast ville de tveksamma barnen vara med. Vi startade danståget i en positiv och glad stämning. Denna gång dansade vi ytterligare en ny bok "Räkna med grodan". Under dansen gick barnskötaren ut, efter en liten stund frågade ett barn vart barnsköteran tagit vägen och satte sig ner mitt i dansen. Vi andra fortsatte dansa och

läsa men barnen utmanade mig. De läste med läspljud och ljudade annat än bokstäver, några barn ville hellre leka och gick till rummet intill. Jag fortsatte dansa med de barn som var kvar men ytterligare ett barn gick till rummet bredvid och började läsa en annan bok men kom dock tillbaka efter en stund. Dörren mellan rummen var öppen så dans och lek varvades. Två barn började själva läsa i boken men hittade på då de egentligen inte kunde läsa. I stället började vi dansa bokstäverna. Men efter en stund ville alla barnen leka. Jag föreslog att vi skulle dansa ut i tåget som vi brukar göra, men barnen ville dansa tåget själva bara två och två vilket fick avsluta dansstunden.

Dokumentation

Med hänsyn till barnens integritet, anonymitetskravet och etiska aspekter landade valet på att inte filma dansstunderna men då behövdes en ram för dokumentation. Det blev naturligt att föra anteckningar genom att skriva loggbok. Vid skriftlig reflektion skapas djupare förståelse av vad som skett och loggboksskrivandet kan uppfattas som en metod för främjande med en inre dialog (Bjørndal 2005). Även inom a/r/tografin har självreflektion en viktig roll (Lasczik et al., 2021). Genom loggboksskrivande finns möjlighet till både självreflektion samt dokumenterande av vad som skett i tillfällena. Under studiens gång har processanteckningar förts i anslutning till dansstunderna men även vid andra tillfällen som varit relevanta till förändrat tänkande som Deleuze och Guattari (2015) uppmanar till. Anteckningarna som förts har varit av lite olika karaktär. Dels har anteckningar först innan dansstunderna innehållande tankar om vilka förberedelser som behövs inför dansen eller om jag själv behövt ge större fokus åt någon av mina roller; konstnär, forskare eller lärare. Dels har anteckningar förts efter att den pedagogiska metoden *Dansa en bok* utförts såsom händelseförloppen, stämningar, barnens uttryck och reaktioner i förhållande i tal, dans och kroppsspråk dels egna reflektioner. Under forskningsprocessen har jag läst litteratur, lyssnat på föreläsningar samt själv undervisat och handlett blivande danslärare. Allt detta har påverkat mig vilket därför också skrivits ned i loggboken. Det rhizomatiska synsättet sprungit från Deleuze och Guattaris (2015; 2016) och hur det kan kopplas till lärande är något som påverkat mig och hela studien. I nästa avsnitt redogörs resultatet och analyseras utifrån tidigare beskrivna teoretiska begrepp.

Resultat och analys

Under denna rubrik beskrivs resultatet och analyseras utifrån de teoretiska begrepp som redogjorts för innan. Barns aktörskap analyseras och sätts i kontext till studien samt de filosofiska begreppen rhizom, anordning och kropp utan organ inspirerad från Deleuze och Guattari (2015). Genom de filosofiska begreppen skapas möjlighet för igångsättandet av nya tankeprocesser för att bilda nya begrepp och förståelse av ett fenomen (Lenz Taguchi & St.Pierre 2017 se Gustafsson 2021). I en pedagogisk kontext kan ny förståelse av ett fenomen leda till nya sätt att undervisa och ny förståelse för situationen. Forskaren har i studien använt kroppen som redskap och samtidigt läst och skrivit om immanensfilosofin vilket lett till nya tankegångar. Nedan redogörs reflektioner och analyser över den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* utifrån ovanstående begrepp samt nya tankegångar för att svara på forskningsfrågorna; Vilka semiotiska, materiella och sociala flöden blir synliga när barnen själva får sätta orden i kroppen? och Hur synliggörs barns aktörskap i mötet med den danspedagogiska metoden *Dansa en bok*? Resultatet och analysen som är sammanflätade under detta avsnitt har delats upp i tematiska stycken för att synliggöra och förklara det som skedde under de fyra tillfällena. Den metodiska ansats som använts, a/r/tografi, har gett möjlighet att vara nära det som studerats (Lasczik et al., 2021). De trippla rollerna konstnär, lärare och forskare är även de sammanflätade under hela studien men refereras till forskaren i beskrivningarna nedan. De teman som frammejslades var; kreativitet, hur påverkar en annan vuxen, kroppen, deltagande makt och kommunikation, orden och bokstäverna avslutningsvis sammanfattas analysen och resultatet.

Kreativitet

” Hoppa i lera på olika sätt”. Det är forskaren som ropar ut efter att en sida ur boken lästs och just talat om att hoppa i lera. Barnen börjar hoppa från två fötter huller om buller i rummet. ”Vi kan hoppa på ett ben” ett förslag ropas ut från ett barn. ” Vi kan hoppa från en fot till en annan”, ett nytt förslag kommer från ett annat barn. ” Jag vill vara spindel”, ropar ett tredje barn. Forskaren föreslår att vara hoppspindlar på fyra ben, två händer och två fötter i golvet, vilket motas väl och barnen fortsätter att hoppa omkring i rummet. Citaten är hämtade från loggboksanteckningarna från det första tillfället. Barnen är kreativa och kommer med olika förslag på rörelser inspirerade från boken som vidareutvecklas genom nya förslag både från barnen och från forskaren. Barnen förstod snabbt den pedagogiska metoden *Dansa en bok* och

dess struktur vilket ledde till att barnen blev fria, öppna, talförda och spontana i deras kommunikation och utförande. Improvisation användes som verktyg vilket gav möjlighet för barnen att bruka sina spontana rörelser för att uttrycka sina känslor och berätta historia (Nur Masturah et al., 2018). Barnens aktiva deltagande och deras aktörskap synliggjordes genom att de kom med förslag på rörelser och genom växelspelet mellan forskaren och barnen utvecklades dansen och bokens förståelse där sekventiell analys (Lindwall, Lymer & Greiffenhagen 2015) spelade en roll för bidragande progression av uttryck.

Under det tredje tillfället infördes tydliga ramar samt några regler. Då det inte fanns utrymme att springa omkring ledde det till att barnen blev mer kreativa och började skapa dans inom de givna ramarna. När forskarens aktörskap blev starkare påverkade det barnens deltagande, dansen och barnens kreativitet. Barnens kroppsliga semiotiska uttryck fick större variation, de grovmotoriska rörelserna synliggjordes när hela kroppen användes i hoppandet och dansade som hoppspindlar. De finmotoriska rörelserna skedde när barnen dansade som flugor med små flaxande händer och fingrar samt ryckiga, skakiga huvudrörelser och flackande ögon. Deras sociala flöden synliggjordes genom att de uttryckte verbalt hur de ville dansa samt att de kommunicerade kroppsligt med varandra när de imiterade flugor. Kroppen är en del av själva skapandet och uttrycket vilket Spindler (2013) förklarar som att kroppen alltid är öppen för påverkan. Utifrån begreppet kropp utan organ är kroppen också alltid oupphörligt experimenterande och har en vilja att bli mer (Spindler 2013). Detta synliggjordes i det tredje tillfället där barns aktiva deltagande visade en vilja till att bli mer. Genom att växelvis motta instruktioner från forskaren och själva skapa rörelser som hela tiden blev mer varierande utvecklades kropparna till att bli mer dansanta.

Boken gav inspiration till att improvisera snabba flugor med ryckiga rörelser och att hoppa och dansa i lera. Sjöstedt Edelholm (2015) förklarar att improvisation och eget skapande är kreativa delar för barn och att barn genom improvisation har möjlighet att ”känna rörelse”. Improvisation kan förklaras genom begreppet rhizom eftersom det kreativa skapandet kan bestå av ett virvlande flöde av rörelser där det inte finns något rätt eller fel sätt att improvisera på. Det finns inte någon hierarki av vilken ordning rörelser ska göras och improvisation är ingen kalkelering det vill säga att det inte finns någon gestuell efterhärming av en dominant lärarkompetens utan improvisation ger möjlighet till frihet att öppna sig i alla riktningar. Därför passa improvisation bra som verktyg när det används i undervisning med barn (Sjöstedt

Edelholm 2015; Jusslin 2019; Nur Masturah et al., 2018; Gustafsson 2021; Pastorek Gripson 2016). Improvisation bidrar på så vis till att skapa nya erfarenheter och ny kunskap som kan kopplas på till vilken anordning som helst vilket går i linje med Deleuze och Guattaris (2015) immanensfilosofi. Under tillfälle tre skedde mycket kreativ improvisation. Barnens sociala flöden och deras aktörskap upplevdes som mycket fruktbart där deras idéer kunde genom forskarens konstnärliga instruktioner utvecklas och bollas mellan varandra och till att bli mer.

Hur påverkar en annan vuxen

Under första tillfället deltog en lärare från förskolan med entusiasm men efter en stund satte sig läraren ned för att inte påverka stunden, förklarade läraren efteråt. Forskaren och barnen fortsatte att undersöka boken genom dans och dansade stockar, gick på smala gångar och hoppade över krokodiler. Det pågick massor med olika rörelser vilket innebar att det var en aktiv och kreativ stund. Barnen uttryckte glädje och det blev ett lustfyllt lärande (Nur Masturah et al., 2018) där dans och ord sammanslöts. Plötslig ropade läraren ut ”ni får inte hoppa över varandra för då kan ni råka hoppa på någon”. Barnen lyssnade på läraren och för att inte förlora barnens fokus avbröt forskaren dansen. I stället lästes en ny sida ur boken och diskussioner fördes kring texten och bilderna vilket föranledde dansen. Alla dansade men ett barn hade mycket spring i benen och ville vara laserflygplan och började *flyga omkring*, vilket var beviljat. Läraren som satt ropade ut ”lyssna på Sophia och gör som hon säger” samt ”vill du inte vara med så får du gå ut!”. Barnen reagerade på vad läraren sa men eftersom det hade tillåtits att *flyga omkring* blev det otydligt vad som gällde. I stället byttes fokus igen till att läsa ytterligare en ny sida. Barnen hoppade upp direkt för att dansa och röra på sig, de pratade i munnen på varandra, några fler barn ville också vara flygplan, vilket ledde till mycket aktivitet i rummet men ändå inom ramen för boken och dansen. Barnen kopplade direkt orden till kroppen vilket visar att kroppslig kunskap (Jusslin 2019) kan vara ett medel för språktillägnet. Efter en stund ropade läraren ut igen ”det kanske är dags för en paus” och föreslog att alla skulle gå ut ur rummet. Dansstunden var inte riktigt klar men efter detta förslag var det bättre att avsluta än att ta en paus. Alla barn fick därför hoppa på danståget och dansa ut ur musikrummet.

Analys av denna stund är att läraren påverkade situationen. När läraren deltog aktivt i dansen var det bara en kropp som alla andra men när läraren klev åt sidan och ropade ut förslag förändrades stämningen i rummet. Barnen fick olika ramar att förhålla sig till vilket resulterade i att barnen blev osäkra på vem de skulle lyssna på. Barnens sociala och semiotiska flöden

stoppades upp när olika direktiv gavs. Den pedagogiska metoden *Dansa en bok* möjliggör för den som leder att vara lyhörd för barnens intressen genom att arbeta med böjliga och formbara ramar men samtidigt försöka hålla strukturen inom ramarna. Det som synliggjordes i studien är vikten av att deltagande vuxna har samma förhållningssätt och samma ramar för att inte förvirra barnen. Barnens aktörskap blir reducerat då vuxna kommer med olika inspel i stunden. Forskarens aktörskap påverkades och fick snabbt ändra planering för att inte förlora barnens fokus. Att försöka anordna dansstunder där barnens deltagande bidrar på samma plan som lärarens deltagande för processens progression visades sig svårt i detta tillfälle då det lätt blir hierarkiskt mellan lärare och barn i förskolan. Deleuze och Guattari (2015) uppmuntrar till ett rhizomatiska synsätt som ickehierarkiskt och i ständig rörelse för att ny kunskap och levda praktiker ska kunna produceras. Genom detta synsätt går att se på lärande som rhizomatiskt, där olika kunskaper och erfarenheter kan ansluta och bilda anordningar där ny kunskap kan produceras som ej är hierarkiska. Denna studie visade vikten av att alla vuxna har ett liknade tänk för att detta ska vara möjligt. Svårigheter uppstår då samhälles normer och hierarkiska mönster lever kvar (Björkman & Bromseth 2019).

Vid tillfälle fyra var en barnskötare med en stund från början och dansade men lämnade sedan rummet, ett barn frågade vart barnskötaren tagit vägen. När svaret var att barnskötaren gått, satte sig barnet ned och ville inte dansa mer. Barnet var intresserad av att dansa med barnskötaren men inte själv med de andra barnen. Den vuxne barnskötaren påverkade stunden genom sin frånvaro. Frånvaron kan tolkas som att det fanns andra *viktigare* delar för barnskötaren att ägna sig åt och för barnet som blev lämnad kvar försvann lusten till att fortsätta delta. Barnet valde dock att vara kvar i rummet men satt ner och tittade resten av stunden. Dels ändrades barnets deltagande och som följd även barnets sociala och semiotiska flöden, från verbal kommunikation och stora rörelser med förflyttningar runt i rummet till små subtila tecken med följande blick i tysthet. Det tidigare lustfyllda lärandet (Nur Masturah et al., 2018) försvann när barnskötaren gick vilket visar vikten av förutsättningar för barn att kunna tillägna sig kunskap. Barnet som satte sig tillägnande inte sig boken eller den kroppsliga kunskapen som de andra barnen gjorde.

Kroppen

Vid det andra tillfället deltog två nya barn, de var lite försiktiga från början. Deras kroppar var stilla vilket kan tolkas som ett avvaktande för att förstå vad som skulle ske. I deras kroppar

syntens en blandning av misstänksamhet, nyfikenhet samt en förväntan på vad som skulle äga rum. Barnen sa ingenting verbalt utan detta kunde utläsas ur deras kroppsliga semiotik. De barn som varit med gången innan hade mycket energi i kropparna och röjde runt, sprang omkring och dansade huller om buller. Som den danspedagogiska metoden erbjuder hade sidor lästs och dansats. Förslag att dansa som polis med stora kliv började utföras. Efter polisdansen började alla blåsa huller om buller i rummet och nu deltog också ett av barnen som avvaktat. Barnet anslöt sig på så vis till den anordning av kroppar som dansade i rummet. Ett barn föreslog att blåst kunde vara snabb så alla blåste snabbt från ena sidan av rummet till det andra. Barnen var i detta tillfälle i anordning med rummet, boken, varandras kroppar och dansen. Genom att vara lyhörd för barnens idéer för att kunna uppmuntra vidare till dans och olika kroppsliga uttryck var det fördelaktigt att anamma alla de a/r/tografiska (Irwin 2013) rollerna. Dels som forskare för att vara nära det som studeras dels även i danskonstnärsrollen och lärarrollen guida in i dansen. Efter att några sidor dansats vid det andra tillfället började flera barn lägga sig på varandra och några barn började springa runt och yla. Här bröts den genomsamma anordningen och delade upp sig i mindre anordningar men barnens sociala flöden visade sig både genom deras kroppsliga kontaktsökande genom att lägga sig på varandra och i deras verbala kommunikation när de genom att yla adderade olika sorts ljud till kommunikation med varandra.

Vid tredje tillfället, vilket var det mest kreativa mötet med barnen, skedde mycket varierande rörelser i kropparna med olika kvaliteter och tempon. Kvaliteterna visade sig genom barnens olika kroppsuttryck såsom mjuka sega snirkliga rörelser som dansande ledlöst snor, i olika tempon när de dansade snabba och långsamma djur så som myror, maskar, fiskar och rävar. Unders tredje tillfället experimenterades rörelserna och det blev dynamisk variation på hela stunden. Boken inspirerade barnen till att dansa på olika sätt och barnen associerade även till att dansa andra saker än det som exakt syntes eller stod i boken. Dansen hjälpte till att förstå innehållet i boken genom att dansa ord, meningar och bilder och på så vis skapades kroppslig kunskap (Jusslin 2019). Kroppsbegreppet kropp utan organ blir meningsfullt för att förstå vad som händer med kroppen under dansen, hur kroppen kombineras med boken, andra kroppar och blir till nya förbindelser och konstellationer. Deleuze & Guattari (2016) definierar allt som maskin och begär vilket innebär att det vi kallar kropp, den egna men också alla andra sammansättningar, de kroppar vi formar med andra kroppar, med andra ting, allt det som ingår i förbindelser utsätts ständigt av krafter och intensioner som ibland kan kombinera den givna

kroppen, organisera den och medföra nya konstellationer (Spindler 2013; Deleuze & Guattari 2016). Den sekventiella analysmetod som genomgående användes i alla tillfällen var under tillfälle tre mycket funktionell då växelspelet mellan forskaren och barnen var i samklang med varandra.

Deltagande, makt och kommunikation

Barnes deltagande var frivilligt när den pedagogiska metoden *Dansa en bok* genomfördes men en viktig del i den danspedagogiska metoden är barns interagerande och deltagande. Det kan göras på olika sätt och det som synliggjordes i studien var även hur mycket eller lite, barnen deltog. Barnen påverkade alla tillfällen genom att bara vara kroppar i stunden och genom deras inflytande på hur och vad barnen ville dansa influerades danstillfällena. Bergnehr (2019) förklarar att det är just barns påverkan och inflytande som ska studeras för att synliggöra barns aktörskap. För att undersöka barns aktörskap när den danspedagogiska metoden genomfördes öppnades ramarna upp för friare val under tillfälle två genom att vara så lyhörd som möjlig för barns uttryck och försöka låta det styra dansen. Det som synliggjordes var att barnens uttryck inte kopplade samman rörelserna till boken i lika stor utsträckning. Till exempel lade sig några barn ner när vi satt och läste, barnen började springa runt, lekte med schalar och spelade på olika instrument. Ett barn tog boken och gav instruktioner till de andra barnen. Detta agerande är kopplat till boken men här synliggörs ett maktdilemma eftersom detta barn får inflytande över situationen vilket leder till frågor som vems inflytande som får höras (Bergnehr 2019). Det var mycket aktivitet i rummet vilket innebar att barnens materiella och sociala flöden strömmade. Det materiella flödet kombinerade boken, sjalar, instrument och rummet vilket i sig skapade en egen anordning men inte så kopplat till den pedagogiska metoden *Dansa en bok*. Det sociala flödet mellan barnen blev starkare, de gjorde som de ville, vilket går att tolka som att barnen tog makten. Analysen av tillfälle två var att det blev mindre fokus på dansen och boken men barnen var aktiva deltagare men utforskade andra ting än den pedagogiska metoden. Detta leder till frågeställningar kring balansen mellan lyhördhet för barnens intressen samtidigt kunna hålla ramarna för den pedagogiska metoden *Dansa en bok*?

Den a/r/tografiska ingången att vara konstnär/forskare/lärare utmanades eftersom forskarrollen ville öppna upp för friare möjligheter men både konstnär och lärarrollen hade tydligare styrning för den danspedagogiska metoden. Vid tillfälle tre valdes därför att ha tydligare ramar och ge lärarrollen större plats. Detta resulterade i att alla barn var deltagande samt att deras kreativitet

ökande då den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* utforskades. Läraren behöver ha olika kompetenser såsom ämneskompetens, ledarkompetens för att hålla ordning på klassen och relationellkompetens för respekt för eleven (Ljungblad 2016). Dessa kompetenser synliggörs i denna studie som viktiga för att barnen skulle få möjlighet att uttrycka sig och för att kunna utforska syftet med studien. Genom att inbjuda till att bredda och vidga alla barns rörelserepertoar med skiftande rörelsekvaliteter (Lindqvist 2010) bidrog det vid detta tillfälle att ingen skillnad mellan pojkar och flickors rörelsemönster synliggjordes. Under tillfälle tre var det en positiv stämning med mycket kreativitet i både ord och kropp vilket synliggjorde att det blev ett lustfyllt lärande för barnen (Nur Masturah et al., 2018).

Vid tillfälle fyra kommunicerade barnen att de i stället för att dansa ville leka i rummet bredvid. Fler och fler barn tyckte att det var en bra idé och efter ett tag anslöt alla till leken. Deltagandet i studien var frivillig vilket gjorde att tillfälle fyra avslutades med lek. Det blir motsägelsefullt och problematiskt att beskriva olika maktaspekter och samtidigt koppla studien till Deleuze och Guattaris teorier om ett icke hierarkiskt synsätt (2015; 2016). Men genom att försöka se lärandet rhizomatiskt där dans, kropp, barn och bok hänger samman horisontellt i en anordning finns möjlighet för forskaren att försöka förändra tänkandet och görandet så ny kunskap kan nå. Detta kan leda till ett fruktbart utvecklande och lärande för både vuxna och barn.

Orden och bokstäverna

Två barn började läsa boken själva men hittade på ord då de egentligen inte kunde läsa. ”Läser vi rätt?” frågade de. ”Nej inte riktigt” svarade forskaren. Ett barn pekade på bokstaven S och sa ”det är mitt namn”, ett annat barn pekade på A och sa ”det är mitt namn”. Barnen visade intresse för bokstäverna vilket gav förutsättningar till att utforska bokstäverna fysiskt. Under de tidigare träffarna hade dansen främst inspirerats från bokens bilder, text och sammanhang men nu sattes hela bokstäverna i kroppen. Barnen gav olika förslag på hur en bokstav kunde utföras med hela kroppen och hur bokstäverna kunde tokas. Stämningen var lustfylld. Först bokstaverades alla barns första namnbokstav sedan bokstaverades hela namnen efter det uttrycktes hela alfabetet i kroppen. Barnens sociala, materiella, och semiotiska flöden synliggjordes sammanflätade i denna stund. Det materiella flödet som skedde mellan boken, barnen och forskare var att boken påverkade och samspelade med barnen till att läsa och finna bokstäver och hitta på ord. Det pågick hela tiden sociala och semiotiska flöden i konversationen mellan barnen, mellan barnen och forskaren verbalt men också kroppsligt. När barnen själva fick utforska att sätta bokstäverna

i kroppen synliggjorde barnens kroppsliga förståelse för bokstäver och ord. På så sätt kan denna stund förklaras genom danslitteracitet där språk och dans kopplas samman i ett kroppsligt lärande (Jusslin 2019).

Under detta tillfälle hängde bokens bokstäver och ord samman med barnens kroppar och skapade på så vis en ny anordning. Anordningar kan till exempel vara en samling kroppar med relationer till varandra, såsom barn, vuxna, material, teknologi, platser, kroppar av idéer (Gallagher 2019). En anordning kopplar ihop vissa mångfalder, såsom kollektiva anordningar av utsagor och i sin mångfald arbetar en anordning oundvikligen både med semiotiska, materiella och sociala flöden (Deleuze och Guattari 2015, s.46). Barnens aktörskap i denna stund blir synlig då deras intresse vägledde fram till nytt utforskande. Att vända blicken och se barns påverkan och inverkan på vuxna och samhället blir ett betydelsefullt kunskapstillskott (Bergnehr 2019). Forskarens roll att vara öppen för barnens förslag inom ramen av forskningen i den pedagogiska metoden *Dansa en bok* är utmanande men också väldigt värdefullt då barnens intresse på ett fruktfullt sätt kan utforskas. Bergnehr (2019) förklarar att vi kan försöka se utvecklande och lärande som relationella dialogiska tvåvägsprocesser där barns påverkan och inverkan är värdefulla i stället för att som oftast undersöka utveckling och lärande som något som sker från en vuxen till barn, vilket positionerar barnen som passiva och maktlösa. Vid detta tillfälle möttes barnens och forskaren i ett gemensamt utforskande. Det blev ett rhizomatiskt lärande där sammanlänkningen mellan de olika delarna anordnas på ett icke hierarkiskt sätt. Improviserandet ledde till ett lustfyllt lärande (Nur Masturah et al., 2018) då barnen visade att de var glada, aktiva och presenterade många förslag på hur bokstäver kunde utföras i kroppen. Genom att dansa bokstäverna blev det tydligt för barnen hur bokstäverna såg ut och vad de betydde. Växelspelet mellan forskaren och barnen synliggjorde olika uttryck då sekventiell analysen fungerade på ett fruktbart sätt.

Sammanfattning och resultat

Den a/r/tografiska metodologin var en passande metod för denna studie som gav möjlighet att vara nära det som studerades och för att kunna förstå något nytt (Lasczik et al., 2021). Studien utforskades tillsammans med barnen och analyserades direkt genom sekventiell analysmetod (Lindwall, Lymer, & Greiffenhagen 2015). I växelspelet mellan barnen och forskaren gavs olika instruktioner vilket hjälpte till att utforska boken genom dansen. Dansimprovisation användes

för att låta barnen uttrycka sig utefter egna rörelseförmågor och intresse. Barnens aktörskap synliggjordes genom att de kom med nya idéer, förslag och instruktioner som tillsammans vidareutvecklades till olika rörelseuttryck och danser. För att skriva fram analysen av dansstunderna användes begrepp från Deleuze och Guattari (2015) och deras bild av tänkande, vilket de förklarar med att tänkandet kräver möten för att uppstå och är inte en enskild mental aktivitet (Gustafsson 2021). På så vis kan detta skrivande, loggboksmaterialet, erfarenheterna från dansstunderna samt erfarenheter från tidigare forskning nu handla om att förstå något nytt.

Resultatet synliggör barns olika uttryck när den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* användes. Barnens semiotiska, materiella och sociala flöden visade sig ofta sammanlänkade när barnen experimenterade med dans och rörelser för att utforska bokens bokstäver, ord och bilder. Det som blev synligt var barnens kroppssemiotiska rörelser som skiftade i dynamik, tempo, storlek och intensitet vid intresse. När barnen var intresserade blev det ett lustfyllt lärande genom att idéer och uttryck frammejslades i ett växelspel mellan forskaren och barnen samt mellan barnen och boken. På så sätt kan ett rhizomatiskt synsätt på lärande uppmuntra barn att utforska utifrån egna intressen. Det materiella flödet skedde framför allt mellan boken och barnen vilket under de kreativa stunderna uppstod i ett virvlande flöde mellan kropp och ord. Det sociala flödet skedde dels genom barnens kommunikation till forskaren, dels mellan barnen själva vilket inspirerade till att utforska ännu mer rörelser för att bli mer. Studien visade vikten av tydliga ramar för barns skapande mellan ord och kropp. Barns aktörskap genom barns påverkan och inflytande när den danspedagogiska metoden användes synliggjordes främst när det fanns tydliga ramar från forskaren vilket också var de mest kreativa. När barnen fick för fria ramar utnyttjade barnen aktörskapet till att göra annat. Resultatet visade på så vis vikten av lärarens kompetens och val för att möjliggöra barnen kreativitet. Barnen visade kunskap om orden och boken genom kroppsliga förståelse vilket synliggör att danslitteracitet kan vara ett begrepp att använda för liknande framtida studier. Det synliggjordes ingen skillnad mellan pojkar och flickors rörelsemönster vilken kan handla om att den dans som erbjöds passade alla kön. Resultatet visade även vikten av att alla deltagande vuxna har samma synsätt för hur den pedagogiska metoden ska användas vilket kan vara problematiskt då det är lätt att hamna i de normstrukturer som vi redan befinner oss i. Studien visar på så sätt att studien syfte har kunnat svarat på forskningsfrågorna.

Diskussion

Under denna rubrik diskuteras de resultat som framkom och dras till bredare slutsatser. Tankar kring ett förändrat tänkande inspirerat från Deleuze och Guattari olika begrepp diskuteras samt några tankar om vidare forskning och om barndans i framtiden berörs. Först en diskussion kring metoden.

Metoddiskussion

Tidigt i forskarprocessen stod det klart att forskaren skulle delta i dansstunderna. Eftersom den pedagogiska metoden *Dansa en bok* är utformad av forskaren själv fanns stor kunskap om den danspedagogiska metoden samt kring dansundervisning med barn. Gedigen kunskap kring danskonsten och danspraktiken skapade en trygghet för studien men att även vara forskare och tillsammans med barnen undersöka upplevelser blev utmanade då det krävdes ytterligare lyhördhet för forskaren att memorera det som skett. Hur de a/r/tografiska rollerna samspelade blev därför ett experimenterande. Detta är även något som Gustafsson (2021) vittnar om i sin studie. Kroppen användes som ett forskningsinstrument där förkunskaperna i dans och den pedagogiska metoden *Dansa en bok* gör det komplext för en annan forskare att replikera studien. Därför är också resultatet subjektivt och högst personligt men även om studien är subjektiv kan den vara intressant för fältet då spännande resultat har synliggjorts. Forskarens kropp och upplevelsen i stunden bollades tillbaka i sekventiell analys där barnen anammade de instruktionerna de fick.

I studien utmanades de olika a/r/tografiska rollerna genom att få mer eller mindre utrymme. Vid tillfälle tre fick *lärrarrollen* större plats genom att ha tydligare ramar. Detta valdes för att fokusera mer på den pedagogiska metoden för att försöka synliggöra barns uttryck i dansen ännu mer. Detta resulterade i att barnen ägnade mer fokus åt det egna skapande där mer varierad dans och utforskande kring bokens förståelsen synliggjordes hos barnen. Frågan är om lärarrollen behöver få mer utrymme än de andra rollerna *konstnär* och *forskare*? Forskarrollen är naturligtvis närvarande hela tiden och studien synliggjorde att när ramarna släppts fria för att se vad som hände utforskades inte den pedagogiska metoden *Dansa en bok* utan barnen började utforska annat såsom att springa och leka. Det är intressant att se hur angreppssättet påverkar dansstunderna genom de olika rollerna och det blir naturligt att ställa frågan om det är

viktigt att de tre rollerna får lika stort utrymme? Ett resultat från denna studie är att den konstnärliga kompetensen (artist) är en del av den pedagogiska (teacher) när undervisning sker i ett konstnärligt ämne. Vilket innebar att dessa roller inte gick att separera. Däremot synliggjordes olika resultat när lärarrollen och forskarrollen fick mer eller mindre utrymme. Vilket visar att det behöver finnas en balans mellan dessa roller. Alla roller är viktiga och blir sammanflätade i en a/r/tografisk metod för att kunna undersöka studiens syfte.

Den sekventiella analysmetoden (Lindwall, Lymer, & Greiffenhagen 2015) som användes fungerade på ett bättre sätt när barnen var delaktiga i dansstunderna och inte gjorde annat. Den feedback barnen fick tog de till sig och utvecklade på så vis materialet genom nytt utforskande, mer skapande och dansande. Det var gynnsamt att besöka samma grupp flera gånger i denna studie, dels fanns tid att lära känna gruppen, dels kunde likartade uttryck och flöden urskiljas såsom deras semiotiska, materiella och sociala. Det hade varit intressant att fortsatt träffa gruppen en längre tid såsom en hel termin för att ännu tydligare synliggöra barns uttryck. Men genom metodvalet a/r/tografi där forskaren kunde vara nära studien synliggjordes barnens uttryck även under de fyra tillfällena som studien utfördes. Om metodvalet i stället landat på intervju hade barnen kunnat berätta verbalt hur de upplevde mötet med den pedagogiska metoden *Dansa en bok*. Möjlighet hade då getts till att synliggöra barnens upplevelser genom berättandet men risken hade varit att barnen inte berättade allt de upplevde. Om observation varit metod hade möjlighet givits till att studera barns aktörskap genom att rikta blicken på barnen och relationen till den vuxna. Men observation hade inte gett möjlighet att påverka när den pedagogiska metoden *Dansa en bok* utfördes. A/r/tografi (Peterken 2019; Lasczik et al., 2021; Irwin 2013) som metod har därför varit bra val att angripa studien på. Metoden synliggör vikten av lärarens roll men ger också möjlighet att synliggöra barns semiotiska, materiella och sociala flöden. Jag uppmuntrar till mer forskning kring den pedagogiska metoden *Dansa en bok* och fler studier kring dans, språk och barns aktörskap. Deleuze och Guattaris filosofiska begrepp var högst närvarande under studien. I stället för att hitta gränser mellan bok, dans och språktillägnet kunde Deleuze och Guattaris (2015) tankesätt bidra till att hitta möjligheter att binda ihop just de tre till en anordning. Vilket har lett till nya tankar kring hur pedagogik, didaktik, språktillägnet, dans och bok hänger samman.

Resultatdiskussion

Denna studie har synliggjort att den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* är en möjlig väg för att länka samman dans och litteratur. Genom rhizomatiskt synsätt på lärande kan delarna länkas samman och ge förståelse hur dans, kropp, språk, bok, aktörskap, lärande, sekventiell analys kan hänga ihop. Som ett virvlande rotsystem som inte har någon början eller slut, utan hierarkisk ordning kan alla dessa delar kopplas ihop (Deleuze och Guattari 2015). Den pedagogiska metoden ger förutsättningar för barn att vara kreativa vilket kan leda till flera utvecklingsmöjligheter inom språk, litteratur, socialt, kroppsligt som också bidrar till ett lustfyllt lärande. Målet är inte att skapa ett system utan se möjligheter hur nya lärandepraktiker, barns aktörskap, eget skapande och dansen kan utvecklas. Det är inte något problem att sammanföra artefakter som inte var menade att sammanföras, de är alla del av samma rhizom förklarar Arborelius (2017). I danspraktiker, konstnärliga processer, dansundervisning och metoder i dans finns det många olika sammankopplingar och anordningar som kan vara på olika vis, det finns inte bara en ordning från en fixerad punkt. Den danspedagogiska metoden kan ge möjligheter att användas vid tillägnande av andra teoretiska ämnen såsom historia, religion eller geografi då boken och dess innehåll kan anpassas efter ålder och intresse.

Improvisation har varit den metod som används när barn har utforskat boken vilket visade sig passade bra, bara det fanns tydliga ramar. Vid tydliga ramar skapades miljö för barnen att vara kreativa. Genom improvisation kunde barnen i ett rhizomatiskt lärande sammanlänka och utforska bok, ord, språk, rörelse och dans. Deras kroppsliga uttryck varierade i tempo, kvalitet och storlek i interaktioner med varandra och rummet. Detta är positiva resultat både utifrån ett dansperspektiv och ett kreativt lärande. Improvisation som metod stimulerade barnen till att utforska rörelser utifrån egna förutsättningar och intressen. Improvisation är inte det enda danssättet utan det kan finnas andra metoder eller dansgenrer som går att använda, vilket skulle vara intressant att utforska mer i framtida studier. Improvisation som metod kan vara problematisk att använda om ramarna är helt fria visade denna studie eftersom barnen började göra annat än att utforska boken, vilket synliggör vikten av att ha tydliga ramar för att hålla inom det som tillägnas. I studien var det ungefär lika många pojkar som flickor som dansade eller inte dansade. Deras rörelsespråk och danser var varierande i improvisationen men ingen skillnad mellan flickrörelser och pojkrörelser synliggjorde vilket Pastorek Gripson (2016) visade kunde ske i sin forskning. Anledningen till detta kan bero på att fokus inte lades på att se skillnader utan fokus lades på att synliggöra barns uttryck och kreativitet över lag samt att

bok som inspirationskälla kan ha gjort att det blev neutral ingång till olika dansrörelser. Kanske skulle genus behöva synliggöras tydligare men detta var inget som framkom i denna studie.

Barnen var medskapare av det som gestaltades vilket visar att både barns inflytande och påverkan på stunderna var viktiga faktorer. Läraren roll, påverkan och relationerna mellan lärare och elev har inte legat i fokus i denna studie men är enligt (Ljunggren 2016) viktiga faktorer i pedagogik. Därför skulle lärarens roll och relationerna mellan lärare-elev kunna undersökas vidare i framtida studier i den pedagogiska metoden *Dansa en bok*. I mötet mellan danspraktiken och de olika begreppen har det ibland varit problematiskt att koppla samman de olika delarna. Jag har försökt att se barns aktörskap som en del av rhizomatiskt lärande men begreppet barns aktörskap blir svårt att sätta in i rhizomatisk kontext eftersom begreppet kommer från hierarkiskt sammanhang där barn lyfts från att vara passiva deltagare till att ses som jämställda med vuxna (Bergnehr 2019). I denna studie har det rhizomatiska tankesättet att försöka se hur anordningar hänger samman horisontellt där dans, bok, språktillägnet, barns aktörskap, lärande, improvisation är anordningar som kopplas samman och bildar på så sätt en egen plåtå i rhizomet. Genom att se dessa anordningar sammankopplade inte i en strukturerad ordningsföljd utan anordningar som hänger samman horisontellt öppnar det upp för synsätt där barns aktörskap är en anordning som inte är under i en viss hierarki där också boken, dansen och språktillägnet är på samma nivå. Tankesättet är nytt och utmanande därför uppmuntrar jag till mer forskning hur de olika begreppen kan mötas och förstås i dansundervisning.

Från ett konstnärligt perspektiv driver jag som lärare att dansen ska utvecklas och att rörelser ska bindas ihop till att bli dans i flöde, än lösryckta rörelser. Min lärarroll har därför både en konstnärlig ambition och en utbildningsambition. Detta resonemang passar in på denna studie eftersom det är ett ständigt utforskande och möte med boken och pågående dialog med meddansarna eftersom vi inspireras och påverkar varandra när vi dansar. På så sätt skapas alltid något nytt och nya erfarenheter uppstår. Deleuze förklarar att kroppen är det i och på vilket tänkande och händelserna tar plats, där alla konfrontationer utspelar sig, kroppen är därmed alltid redan något annat och mer än den egna kroppen, sammankopplad med ett större sammanhang (Spindler 2013). Vilket kan stärka att dans som verktyg eller pedagogisk metod kan vara ett sätt för lärande eftersom det är i kroppen alla händelser och tänkande tar plats. Dansen blir en väg för lärande där kropp och sinne naturligt är sammanlänkade som genom att kombineras med andra olika anordningar kan leda till ny kunskap.

Kunskapsbidrag och vidareforskning

Studien kan bidra till större förståelse för barns uttryck när den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* utförs vilket kan leda till att synliggöra dans som pedagogiskt verktyg vid språktillägnan. Studien kan ge insikt om kroppslig förståelse för lärande vilket kan bidra till att ny kunskap om att använda kroppen och dansen i lärande av språk. Den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* utgår från barns egna förutsättningar och rörelseförmågor vilket ger möjlighet till att använda metoden för olika åldrar och barn med olika förutsättningar. Kunskapsbidraget har tillfört att synliggöra barnens uttryck genom olika semiotiska, materiella och sociala flöden vilket visar att den pedagogiska metoden *Dansa en bok* kan vara ett sätt för barns språktillägnan. Studien visade att när barn fick förutsättningar till att vara kreativa stärktes deras olika flöden kring förståelse av boken, språket, kroppen, kommunikationen och dansen samt att det bidrog till ett lustfyllt lärande. Studien visade också vikten av barns påverkan och inflytande och där växelspelet mellan lärare och elev blev fruktfullt när tankesättet hos läraren var rhizomatiskt. Studien visade svårigheter när barnen fick för fria val vilket resulterade i att barnens fokus lades på annat än arbetet utifrån den danspedagogiska metoden. Detta är en studie på den danspedagogiska metoden *Dansa en bok* vilket endast ger liten förståelse för hur dans, kropp och ord hänger samman, därför förespråkar jag mer forskning kring sammankopplingen av dessa delar. Jag förespråkar även mer forskning kring vilken dans som används med barn, olika metoder eller olika genrer. Även lärarens roll och relationerna mellan lärare och elev när danspedagogiska metoder används är intressanta forskningsfält. Dans som estetisk lärprocess i andra teoretiska ämnen där barns aktörskap synliggörs är också fält för framtida forskning. Det finns alltså många delar som går att forska vidare på inom dans. Jag hoppas att denna studie ska ge inspiration till att använda det konstnärliga ämnet dans i lärande.

Referenser

Arborelius, J. (2017). *Upprepning och upprepning, om Gilles Deleuze och möjligheten till en rhizomatisk litteraturvetenskap*. Masteruppsats, 45 hp, Uppsala: Uppsala universitet.

Bergnehr, D. (2019). Barnperspektiv, barns perspektiv och barns aktörskap – en begreppsdiskussion. *Nordisk tidsskrift för pedagogikk og kritikk*, Volum 5, Barneperspektiv, s. 49–61.

Bjøendal, C. (2005). *Det värderande ögat*: Stockholm, Liber.

Björkman, L.& Bromseth, J. (2019). *Normkritisk pedagogik–Perspektiv, utmaningar och möjligheter*. Stockholm: Liber förlag.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Dansa en bok: www.dansaenbok.se

Deleuze, G. & Guattari, F. (2015). *Tusen platåer*. Hägersten: TankeKraft förlag.

Deleuze, G. & Guattari, F. (2016). *Anti- Oidipus*. Hägersten: TankeKraft förlag.

Engdahl, C. (2024). *Indetermination in creative dance, on creative dance teaching in physical education teacher education*. Avh. Gymnastik och idrottshögskolan. Stockholm: Gymnastik och idrottshögskolan.

Fancy, D. (2018). Deleuze and Guattari's "Becoming-Child" in Zacada Circus. *World Futures, The Journal of New Paradigm Research* 74:7–8, 559–571: Routledge.

Gallagher, M. (2109). Rethinking children's agency: Power, assemblages, freedom and materiality. *Global Studies of Childhood*, Vol. 9(3) 188–199: Sage.

Gustafsson, L. (2021). *Experimenterande dans med förskolans yngsta barn: en studie i och med dans, kropp och rörelse i förskolan*. Stockholm: Stockholms universitet. Barn och ungdomsvetenskapliga institutionen.

Key, E. (2011) Själamorden i skolorna. Kroksmark, T. (red) (2011). *Den tidlösa pedagogiken*, s. 360–369. Lund: Studentlitteratur.

Ingold, T. (2017). *Anthropology and/as Education*. London: Routledge.

Irwin, R. (2013). Becoming A/R/Tography. *Studies in Art Education: A Journal of issues and Research*, 54(3).

Jusslin, S. (2019). *Conceptualizing Dance Literacy: A Critical Theoretical Perspective on Dance in School*. Åbo Akademi University: Faculty of Education and Welfare Studies.

Lasczik, A., Irwin, R., Clutter- Mackenzie-Knowles, A., Rousell, D., Lee, N. (2021). *Walking with A/r/tography*. Cham, Schweiz: Springer Nature.

Lindqvist, A (2010). *Dans i skolan-om genus, kropp och uttryck*: Avh. Umeå: Institutionen för estetiska ämnen; Umeå universitet.

Ljungblad, A. (2016). *Takt och hållning – en relationell studie om det oberäkneliga i matematikundervisningen*. Acta Universitatis Gothoburgensis. Göteborg: Göteborgs Universitet.

Lindwall, O., Lymer, G., & Greiffenhagen, C. (2015). *The Sequential Analysis of Instruction: The Handbook of Classroom Discourse and Interaction*. First Edition. Edited by Numa Markee. John Wiley & Sons, Inc.

Markula, P. (2006). The Dancing Body without Organs: Deleuze, Femininity, and Performing Research. *Qualitative Inquiry*, Vol. 12, No1, 2006: 3–27.

Nur Masturah, S., Crie Handini, M., Hartati, S. & Yetti, E. (2018). Improving English Lanuage Ability of Children Aged 4-5 Years Old by Using Creative Dance. *Journal of Education, Teaching and Learning*, Vol. 3, No 1, 2018: 17–22 DOI:10.26737/jetl.v1i1.455

Pastorek Gripson, M. (2016). *Positioner i dans: om genus, handlingsutrymme och dansrörelser i grundskolans praktik*, Avh. Göteborg: Högskolan för scen och musik; Göteborgs universitet.

Peterken, C. (2019). Crafting living inquiry with a quilt of children´s images: Brigham Young University: *Art/Research International: A Transdisciplinary Journal*, Volume 4 Issue 1, 2019.

Regeringskansliet: <https://www.regeringen.se/barnkonventionen>

Rottböll, G. & Pettersson M-G. (2019). *Tänk om alla*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Skolverket: <https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplan-lpfo-18-for-forskolan>

Sjöstedt-Edelholm, E. & Wigert, A. (2005). *Att känna rörelse: en danspedagogisk metod*. Stockholm: Carlsson.

Sjöstedt-Edelholm, E. (2015). Att närma sig kunnande i och om improvisation i dans. I Styrke, B-M. (red) (2015). *Kunskapande i dans – Om estetiskt lärande och kommunikation*. Stockholm: Liber förlag.

Spindler, F. (2013). *Deleuze- tänkande och blivande*. Munkedal: Glänta produktion

Styrke, B.-M. (red) (2015). *Kunskapande i dans – Om estetiskt lärande och kommunikation*. Stockholm: Liber förlag.

Velthuijs, M. (2015). *Stora boken om grodan*. Stockholm: Berghs förlag.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Villius, S. (2017). *Natten*. Stockholm: Rabén och Sjögren.

Föreläsningar:

Bornemark, J. (2024.03.06) *Att vrida världen*: Hägerstensåsens medborgarhus, Stockholm

Bjursell, G. (2024.01.08) *Den kulturella hjärnan*: Konferensen m2-cm Math, Music and creative Movement, Edsbyn

Bilaga 1.

Information om personuppgiftsbehandling inom studentarbetet magisteruppsats vid Södertörns högskola

Information till deltagare

Ditt barn har blivit tillfrågad att delta i studien *Dansa en bok*. Studien utförs som en del i min utbildning, inom *magisterprogrammet i pedagogik* vid institutionen för *pedagogik* vid Södertörns högskola. Enligt dataskyddsförordningen (2016/679) är Södertörns högskola personuppgiftsansvarig för personuppgiftsbehandlingar i studentarbeten. I det här dokumentet får du information om hur dina personuppgifter kommer att behandlas inom ramen för denna studie.

Syftet med studien och personuppgiftsbehandlingen

Jag heter Sophia Färlin-Månsson och är en utbildad danslärare. Jag studerar nu på magisterprogrammet i pedagogik på Södertörns högskola. Som danslärare har jag utformat en metod som heter *Dansa en bok* där dans används som medel för läs och språkförståelse. I min magisteruppsats är syftet med studien att undersöka barnens upplevelser av metoden *Dansa en bok*. Då studien bygger på att höra och synliggöra barnens upplevelser behöver vi godkännande från vårdnadshavare att ditt barn får vara med i dansstunderna. Deltagandet är alltid frivilligt och om du säger ja nu kan du ändå när som helst meddela att du vill sluta vara med. Barnen får självklart närsomhelst också själva avsluta sitt deltagande om de själva inte vill vara med.

Jag kommer att använda en metod som heter *a/r/tografi* vilket innebär att jag innehar tre olika rollerna, artist/resarcher/teacher, när jag forskar tillsammans med barnen. Jag kommer under dansstunderna att analysera det vi gör och göra enbart skriftliga anteckningar i en loggbok som kommer förvaras på säkert ställe. Barnen kommer inte filmas och inga ljud kommer spelas in. Anteckningarna görs på ett sätt att barnens tankar och uttryck behandlas konfidentiellt och anonymiserad. Efter uppsatsen är godkänd kommer anteckningarna raderas. Resultaten som publiceras i uppsatsen kommer presenteras på ett sätt att det inte går att känna igen vilka som varit med i studien. Tidsplanen är att göra 5 besök på förskolan 5 tisdagar i rad från v.9-v.13. Varje pass kommer att vara en timme långt vilket innehåller både dans (ca 40 minuter) och en kort reflektionsstund (ca 10 minuter) med barnen.

Personuppgifter som kommer att behandlas

För att uppnå syftet med studien kommer följande personuppgifter om dig att samlas in och behandlas:

Barnets namn

Ditt namn och underskrift

Med stöd av vilken rättslig grund kommer personuppgifterna att behandlas?

Den rättsliga grunden för behandlingen av dina personuppgifter är ditt informerade samtycke. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak. Ett återkallande påverkar dock inte den behandling som skett innan återkallandet.

Hur personuppgifterna kommer att förvaras och skyddas under arbetets gång

De påskrivna samtyckesblanketterna kommer att förvaras i pappersform i en pärm i ett skåp där bara jag (Sophia Färlin-Månsson) har åtkomst. Under tiden jag arbetar med min uppsats är dina personuppgifter skyddade och kommer inte att lämnas ut till obehöriga. De förvaras också separat så att de inte på något sätt kan kopplas till mina anteckningar in loggboken. Personuppgifterna kommer på inga sätt användas utan är bara ett medgivande att ditt barn får vara med i studien.

Hur länge personuppgifterna kommer att behandlas

Personuppgifterna kommer att behandlas till dess studentarbetet är avslutat och betygsatt med godkänt betyg. Därefter kommer personuppgifterna att raderas. Ditt namn eller något annat som direkt skulle kunna identifiera dig kommer inte att finnas med i resultatet.

Dina rättigheter enligt dataskyddsförordningen

Södertörns högskola är personuppgiftsansvarig för behandlingen av dina personuppgifter. Enligt dataskyddsförordningen har du rätt att få ta del av de uppgifter om dig som hanteras i studien (registerutdrag), och vid behov få eventuella felaktiga personuppgifter rättade. Du kan också begära att uppgifter om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas. Vill du utnyttja någon av dessa rättigheter eller återkalla ditt samtycke ska du kontakta ansvarig student eller studentens handledare. Kontaktuppgifter finns nedan.

Klagomål

Om du har några funderingar eller klagomål avseende hur dina personuppgifter behandlas kan du kontakta högskolans dataskyddsombud via dataskydd@sh.se. Du har även rätt att lämna klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) om du inte är nöjd med högskolans personuppgiftsbehandling. IMY nås via e-post: imy@imy.se eller telefon 08-657 61 00.

Ansvariga för studien

Huvudansvarig för studien är:

Claudia Schumann, handledare, lektor i pedagogik, Södertörns högskola claxx.schumxx@xx

Studien genomförs av: Sophia Färlin-Månsson, xxx@sophxxfarxx 070xxxxx

Jag godkänner som vårdnadshavare att mitt barn deltar i studien Dansa en bok.

Namn på barn _____

Underskrift

.....
.....

Namnförtydligande Ort och datum